2022

- JAARVERSLAG
- JAARREKENING

DE BOLDER
LEER-WERKBEDRIJF

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
Jaarverslag	
1. Voorwoord	4
2. Programmaverantwoording	6
3. Verantwoording 2022	9
Paragrafen	12
Jaarrekening	
Balans	17
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	18
Grondslagen van de financiële verslaglegging	19
Toelichting op de balans	21
Niet in de balans opgenomen verplichtingen	26
Begrotingsrechtmatigheid	26
Wet normering topinkomens	26
Gebeurtenissen na balansdatum	27
Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	28
Overzicht incidentele baten en lasten	33
Overzicht structurele mutaties in het eigen vermogen	34
Overzicht taakvelden	35
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	36
Bijlagen	
Organisatieschema	41
Organisatie en commissies	43
Lijst van begrippen en afkortingen	45

JAARVERSLAG

JAARVERSLAG

1. Voorwoord

We kijken bij De Bolder terug op een bijzonder 2022. Na de perikelen rondom de coronapandemie is de eerste helft van het jaar redelijk voorspelbaar verlopen. Er is een goede productie gedraaid voor onze afnemers van ondervloersystemen. De eerdere verwachting dat de maakindustrie weinig geraakt zou worden door de maatregelen tegen de coronapandemie is niet geheel uitgekomen. Helaas heeft de oorlog in Oekraïne de wereld zodanig beïnvloed dat we vanaf de zomer wel degelijk een vermindering van productie zien. Afnemers geven te kennen dat ook zij geen duidelijke verwachtingen hebben over het vervolg. Daarentegen heeft het aangeboden was-volume zich hersteld na de coronalockdown in de horeca. Dankzij tijdelijke arbeidskrachten (Oekraïense dames van de hotelboot in Oudeschild) heeft de wasserij tijdens de zomerdrukte aan de leveringsverplichtingen kunnen voldoen.

De investering in goede samenwerking met onze opdrachtgevers blijft belangrijk. Het Sociaal Team Texel (STT), maar ook UWV, de Reclassering en de Texelse bedrijven en maatschappelijke instanties weten ons te waarderen. Dit is terug te zien in de toename in de laatste maanden van het jaar v.w.b. de instroom van nieuwe trajecten, zowel voor langere tijd geplaatst op De Bolder als ook in een enkel geval succesvol bemiddeld naar duurzaam werk extern.

De bewuste nadruk op de externe oriëntatie vanuit De Bolder wordt ook zichtbaar in de ketensamenwerking met onze zakelijke partners. Dit was goed te merken tijdens de duizelingwekkende prijsverhogingen van de grondstoffen en productiekosten in het derde en vierde kwartaal van 2022. Zonder uitzondering hebben alle afnemers ingestemd met de noodzakelijke tussentijdse verhogingen van de prijzen, een duidelijk gevolg van het jarenlang wederzijds investeren in goede samenwerkingsrelaties.

Dit jaar is minder energie gestoken in de ontwikkeling van nieuwe diensten en producten, denk aan de activiteiten rondom de opzet voor een Circulair Ambachtscentrum en – als onderdeel daarvan – de voorbereiding van de verwerking van plastic afval. Dit heeft te maken met de beoogde toekomstnotitie van De Bolder die medio 2023 verwacht wordt.

In dat kader is op 1 juni 2022 de interim directeur begonnen met een dubbele opdracht. Enerzijds wordt leiding gegeven aan de organisatie en anderzijds wordt een toekomstvisie voorbereid die op draagvlak binnen het college en de raad moet kunnen rekenen. Eind december van het boekjaar is een tussentijdse rapportage gepresenteerd, die ook de samenhang met Het Huis van Ontwikkeling laat zien.

Vooral in de 2e helft van het jaar is door verschillende medewerkers in diverse werkgroepen deelgenomen aan de visievorming voor het Huis van Ontwikkeling (HvO) en de toekomstnotitie van De Bolder. De eindrapportage wordt medio 2023 verwacht en aan het college en de raad ter besluitvorming aangeboden.

De ambtelijke staf is onder de gewenste formatie ingericht. De kwetsbaarheid van vitale functies werd duidelijk bij ziekte of anderszins tijdelijke uitval. Kerntaken komen onder druk te staan wanneer additionele vragen of nieuwe deadlines zich voordoen. Daarom is ingezet op iets meer ondersteuning voor de afdeling financiën en P&O. Naar extra ondersteuning voor de activiteiten Kwaliteit, Arbo en Milieu (KAM) wordt nog gezocht.

Uit deze jaarrekening mag blijken dat De Bolder weinig reserves meer heeft voor nieuwe investeringen. Voor het relatief uitgebreide machinepark is de component afschrijvingen momenteel niet groot. Voor dit moment is dat niet zo erg. De meeste machines zijn grotendeels financieel afgeschreven. Echter, door jaren achter elkaar geen nieuwe (her-) investeringen te plegen, zal bij een noodzakelijke aanstaande modernisering van het park een omvangrijk investeringsvoorstel volgen.

Evenals voor de coronapandemie zijn de verschillende afdelingen, onder leiding van de werkleider, op excursie geweest. Dit uitje wordt zeer gewaardeerd en bevordert de collegiale contacten. Hoewel de financiën onder druk staan, hebben we ervoor gekozen om dit jaarlijkse uitje voor elke afdeling weer te organiseren.
Zeer tot ons verdriet zijn enkele medewerkers van De Bolder overleden. Daar is aandacht aan geschonken op de afdelingen en in de kantine. De Kerstviering met warme maaltijd werd door een het merendeel van onze medewerkers bezocht en als prettig en fijn gewaardeerd.

Ik wil alle medewerkers van De Bolder bedanken voor hun onmisbare bijdrage aan het resultaat van het afgelopen jaar. Hun loyaliteit en hun inzet, ook juist nu de wereld zo sterk verandert, is essentieel gebleken om dit soms ook moeilijke jaar ook weer goed en hoopvol af te sluiten. Namens alle medewerkers wil ik het college en de raad bedanken voor het vertrouwen in ons en hun steun aan de missie van De Bolder in de Texelse samenleving.

Arnold Braak,
directeur a.i.

2. Programmaverantwoording

Onze missie:

Leer-werkbedrijf De Bolder levert een passende, waardevolle en duurzame bijdrage aan trajecten van burgers van Texel, die een steuntje in de rug nodig hebben bij het bereiken én behouden van (een vorm van) arbeidsmatige deelname aan de samenleving.

Onze visie:

Centraal staat (het recht op) participatie en de daaruit voortvloeiende leer-en werktrajecten van medewerkers. Werken bij of via De Bolder is daarbij zowel doel als middel. Ieder mens is uniek, daarom leveren we altijd maatwerk. We werken nauw samen met ketenpartners in de samenleving. De Bolder biedt (voor kortere of langere tijd) werkervaringstrajecten, beschut werken, re-integratietrajecten, begeleid werken en detacheringen bij externe werkgevers. De hierbij gegenereerde inkomsten komen ten goede aan de duurzame en financieel-economisch verantwoorde instandhouding van het productiebedrijf.

Kritieke succesfactoren:

- ***Wij slagen erin het (directe en indirecte) belang van onze medewerkers altijd voorop te stellen en daarbij de balans te bewaken tussen onze sociale doelstellingen en onze productiedoelstellingen.***
- ***Wij slagen erin om met ons relatief kleine team vanuit nauwe verbondenheid samen te werken.***
- ***Wij slagen erin de waarden en de reputatie van De Bolder uit te dragen naar onze partners en klanten in de samenleving. Onze waarden zijn betrouwbaarheid, transparantie en hoge kwaliteit voor een eerlijke prijs.***
- ***Wij beseffen dat onze opdracht ook is De Bolder in stand te houden voor de Texelaar met afstand tot de arbeidsmarkt in de toekomst.***

Kerndilemma

Wij werken vanuit het besef dat de nieuwe 'mix' van categorieën van medewerkers binnen eenzelfde werkomgeving een steeds grotere uitdaging betekent. We zorgen voor een voldoende gevarieerd werkaanbod; voldoende gevarieerd in de zin van commercieel interessant (ter ondersteuning van de economisch gezonde bedrijfsvoering) en sociaal interessant (in de zin van laagdrempelig toegankelijk voor medewerkers met significante arbeidsbeperkingen, dan wel in de zin van geschikt voor medewerkers om zich verder te kunnen ontwikkelen). Tussen beide doelstellingen zit een zekere spanning waarbij steeds weer de juiste afwegingen moeten worden gemaakt. Deze intrinsieke spanning wordt meer en meer voelbaar in de dagelijkse praktijk. Steeds vaker is er sprake van met elkaar conflicterende belangen. In de loop van het boekjaar is het proces van mogelijke splitsing van De Bolder en een Huis van Ontwikkeling (werktitel) met steun van de gemeenteraad in gang gezet. In december 2022 is door de stuurgroep die hiervoor is ingesteld een tussentijdse rapportage over de toekomst van De Bolder uitgebracht in nadrukkelijke samenhang met de plannen voor het Huis van Ontwikkeling. Hierover is ook een raadsinformatiebrief opgesteld. In 2023 moet dit leiden tot concrete stappen.

Kerncompetentie

Al met al betekent het continue verenigen van deze met elkaar tegenstrijdige belangen een bijzonder complexe opgave in de dagelijkse werkelijkheid van De Bolder. Wat uiteindelijk de doorslag geeft is het belang van de medewerker zelf, dat altijd centraal staat bij belangrijke besluiten. Zeker voor de ambtelijke staf is de impact van alle veranderingen groot, zij moeten leren omgaan met de dilemma's die gepaard gaan met de 'dubbele' opdracht van De Bolder. Dit doet een beroep op een nieuw type competentie, een combinatie van *verandervaardigheid* en *veranderbestendigheid*. Het gaat hierbij om het tegelijkertijd kunnen mee bewegen met vernieuwingen en veranderingen *zonder* dat deze veranderingen de onderliggende werkstructuur van het lopende productiebedrijf teveel aantasten/ontregelen.

Kortom, De Bolder profileert zich nog steeds als dé re-integratiespecialist voor alle Texelaars die een steuntje in de rug nodig hebben bij het vinden én behouden van passend werk:

1. Vanuit de WSW
Zolang de WSW als voorziening blijft bestaan zijn er medewerkers met een WSW-dienstverband. Jaarlijks vermindert

het aantal werknemers met een WSW-dienstverband gemiddeld met ongeveer 6 personen, doordat medewerkers die uit dienst gaan (pensioen, ziekte, overlijden) niet meer worden vervangen door nieuwe instroom (behalve bij overname vanuit een ander SW-bedrijf). In 2022 was de uitstroom met 10 personen uitzonderlijk hoog. Eén persoon die eerder bij De Bolder heeft gewerkt en nog op de wachtlijst stond is teruggekeerd. Na het maximum aantal van 156 werknemers in 2010 is dit aantal eind 2022 gedaald naar 93 medewerkers. Er is uit deze groep geen significante uitstroom naar extern werk meer te verwachten.

2. Vanuit de Participatiewet

De Bolder is de uitvoerder van de Participatiewet voor de gemeente Texel:

- *Arbeidsfit maken*
  Zij die afhankelijk zijn van een inkomensvoorziening en naar verwachting niet in staat zijn om zelfstandig regulier werk te kunnen vinden, worden een passend integraal traject aangeboden. Middels arbeidsgewenning, assessment, loonwaardebepaling en begeleiding zal in een periode van 3 tot 6 maanden duidelijk moeten worden welk instrument uit de Participatiewet het meest passend is om in te zetten voor een vervolgtraject.
- *Een gemeentelijke doorstroombaan*
  Bij Gemeentewerken is het mogelijk om werkzoekenden een tijdelijke baan van maximaal 23 maanden aan te bieden binnen de zogeheten Participatiepool om zich dusdanig te ontwikkelen dat een baan kan worden aangeboden bij een reguliere werkgever.
  Daarmee wordt ruimte gemaakt voor een collega die eenzelfde soort ontwikkelprogramma kan krijgen. Het nadrukkelijke streven is om deze tijdelijke baan te laten opvolgen door een baan in het reguliere bedrijfsleven, met of zonder loonkostensubsidie. Naast dat de betreffende werkzoekende zelf actief zoekt naar werk, is het de taak van De Bolder om een goede match te vinden tussen werkzoekenden en beschikbare geschikte banen. De trajectcoach extern speelt hierin een cruciale rol.
  Als iemand (toch) niet in staat blijkt te zijn om regulier te werken en van UWV een indicatie voor beschut werk heeft gekregen, dan wordt een arbeidsovereenkomst bij De Bolder aangeboden.
- *Jobcoaching ten behoeve van het optimaliseren van de arbeid*
  Door te blijven zoeken naar passende taken binnen werkplekken en door het verder ontwikkelen van de werknemer om zijn/haar taken optimaal uit te kunnen voeren, zal de duurzaamheid van de dienstverbanden worden vergroot. Aan leidinggevenden en collega's kan de training 'Harrie helpt' door De Bolder worden aangeboden om op de werkvloer begeleiding te bieden aan werknemers met extra ondersteuningsbehoefte. Harrie staat voor: Hulpvaardig, Alert, Realistisch, Rustig, Instruerend en Eerlijk.
- *Bieden van beschut werk*
  De Bolder biedt in het productiebedrijf beschut werk aan de WSW-doelgroep en aan de nieuwe doelgroep beschut werken uit de Participatiewet.

3. Vanuit de reclassering (werkgestraften)

De Bolder is bij de reclassering aangemeld als uitvoerder van een project voor werkgestraften. Texelaars die een werkstraf opgelegd hebben gekregen tussen de 40 en 240 uur komen werken bij De Bolder zonder dat daar een inkomen tegenover staat. Vaak zien we dat deze Texelaars uit een zwak sociaal systeem komen wat een sterke relatie heeft met het in aanraking komen met politie en justitie. Tijdens het verplicht uitvoeren van hun taakstraf bij De Bolder, worden deze Texelaars tegelijkertijd altijd door De Bolder aangemeld bij het STT. Dit team doet een onderzoek naar de behoefte aan zorg en structuur en kan daar eventueel voorzieningen voor beschikbaar stellen. Deze aanpak draagt sterk bij aan de recidiveverminderding.

4. Vanuit UWV (WIA / Wajong / Ziektewet)

Sinds 2018 verzorgt De Bolder voor UWV de trajecten 'Arbeidsfit maken' en 'Naar Werk'. Daarmee is De Bolder voor UWV de enige re-integratiepartner op Texel die ingezet kan worden om Texelaars met een WIA- of Wajong-uitkering of Texelaars die tijdens hun uitkeringsperiode bij UWV in de Ziektewet zijn gekomen te ondersteunen.

Sinds 2019 zijn er 4 aanvullende 'trajecttypes' vanuit UWV mogelijk:

1. 'Participatie interventie'. Deze dienst is voor Texelaars voor wie 'Werkfit maken' (nog) niet passend is.
2. 'Bevorderen maatschappelijke deelname'. Ook deze dienst biedt ondersteuning aan Texelaars voor wie 'Werkfit maken' (nog) niet passend is.
3. 'Praktijkassessment'. Bedoeld voor Texelaars voor wie het moeilijk in te schatten is wat de mogelijkheden zijn om te werken.
4. 'Begeleiding bij scholing'. Voor Texelaars die ondersteuning nodig hebben bij het volgen van een opleiding. Scholing is voor hen noodzakelijk om weer aan het werk te kunnen.

Interessant is dat er vanuit UWV ook een financiële vergoeding per traject tegenover staat die toegevoegd wordt aan de inkomsten van De Bolder.

5. Nieuwe Nederlanders

De gemeente Texel krijgt vanuit het Rijk jaarlijks een contingent 'nieuwe Nederlanders' toegewezen, voormalige asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben gekregen en starten met hun inburgering. Dit is een, qua nationale achtergrond, pluriforme groep personen die als overeenkomst met elkaar hebben dat ze de taal moeten leren en bezig zijn met een inburgeringstraject. Op dinsdag 2 februari 2022 ondertekenden De Bolder, Vluchtelingenwerk, Texels Welzijn en de gemeente het samenwerkingsverband "Inburgeren op Texel".

Per 1 januari 2022 is de (nieuwe) Wet Inburgering in werking getreden. Deze wet gaat over een nieuwe manier van inburgeren. Inburgeren is meer dan het leren van de taal. Zorgen dat nieuwkomers zich ook sociaal en financieel kunnen redden is heel belangrijk in het nieuwe stelsel. Het doel van de nieuwe wet is dan ook dat nieuwkomers die inburgeringsplichtig zijn zo snel mogelijk meedoen in onze maatschappij. Om dat ook op Texel mogelijk te maken is het Samenwerkingsverband "Inburgeren op Texel" gestart. De gemeente, De Bolder, Vluchtelingenwerk en Texels Welzijn ontwikkelden gezamenlijk een aanbod waarbij taal leren in de klas wordt gecombineerd met taalstages of vrijwilligerswerk. De inburgeraars blijven zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de inburgeringsplicht, maar worden hierin begeleid door het samenwerkingsverband. Door direct en kwalitatief beter de Nederlandse taal te leren, structurele begeleiding vanaf de start van het inburgeringstraject én mee te draaien verloopt het inburgeren naar verwachting sneller. Veel nieuwe Nederlanders ontvangen een bijstandsuitkering van de gemeente. De Bolder biedt door middel van zijn productiewerk de mogelijkheid om snel aan de slag te gaan in een Nederlandse arbeidscontext. Ook is toeleiding naar externe werkplekken via ons bestaande netwerk een optie. Zo kunnen de nieuwkomers sneller meedoen in onze samenleving met alle vrijheden en verantwoordelijkheden die daarbij horen.

6. Werkgeversdienstverlening

Sinds 2019 faciliteert De Bolder ook 'Spoor 2 re-integratie trajecten', i.h.k.v. de Wet verbetering poortwachter, voor werkgevers op Texel die dit zelf niet of moeilijk kunnen organiseren. Het gaat daarbij vaak om (kleinere) ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. De Bolder begeleidt, in opdracht van de werkgever, de langdurig zieke medewerkers naar ander, beter passend werk.

Aantal personen per jaar ultimo	2022	2021	2020
WSW (incl.ext. begeleid werkenden)	93	102	105
P-wet (incl.externen met LKS)	32	23	19
Ambtelijk (incl. vakantiekrachten)	19	18	15
P-wet werkervaring intern trajecten	3	8	4
Overige interne trajecten	1	6	8
Totaal aantal personen	**148**	**157**	**151**

3. Verantwoording 2022

Oorlog
Tijdens het schrijven van het vorige jaarverslag was de oorlog net enkele weken oud en hadden we nog geen idee wat de consequenties zouden gaan worden. Tegelijkertijd ijlde de coronapandemie nog na. Productieverlies, maar vooral de extra kosten hebben het bedrijfsresultaat behoorlijk gedrukt ten opzichte van de begroting. Wel is het resultaat beter dan het vorig boekjaar waarin de effecten van de coronapandemie groot waren.

Financieel
De jaarrekening van De Bolder sluit met een nihil resultaat na onttrekking van ruim € 19.000 uit de Reserve egalisatie rekeningresultaten. Het resultaat zonder onttrekkingen aan reserves is € 102.000 negatief. De WSW-bijdrage is gestegen tot ruim € 30.000 per SE. De netto bedrijfsopbrengst uit eigen productie in 2022 van – na aftrek van aan de productie gerelateerde lasten – € 1.254.000, is € 45.000 hoger dan vorig jaar. Deze stijging, die duidelijk lager is dan begroot, is positief beïnvloed door het weer opkrabbelen na de coronapandemie en negatief door de vergaande prijsstijgingen als gevolg van de oorlog.

Investeringen
In 2022 is geïnvesteerd in een nieuwe breedspoor stapelaar voor de afdeling vloerplaten ad € 22.500, dit betreft een vervangingsinvestering. Het restant van de goedgekeurde investeringsruimte van zowel 2021 als 2022 (totaal ruim € 129.000) wordt meegenomen naar 2023.

Huisvesting
Een deel van de beschikbare kantoorruimte in het 'NUON' gebouw is verhuurd aan GGZ Noord-Holland Noord, aan VluchtelingenWerk Nederland en aan de podologische praktijk Voeten op Texel. In 2021 was de huuropbrengst hoger, omdat toen ook een bedrijf dat actief is op het gebied van sneltesten tegen vergoeding gebruik maakte van een deel van het pand.

Ambtelijke bezetting
De ambtelijke bezetting bestond eind 2022 uit 19 medewerkers, totaal 16.5 FTE, dat was inclusief 3 FTE tijdelijke krachten die werkzaam waren op de textielafdeling, waarvan het contract afliep aan het einde van het jaar. Het ziekteverzuimpercentage bedroeg in 2022 3,5 %. Van dit verzuimpercentage is 1,9 % langdurig ziekteverzuim (langer dan 6 weken).

De totale personele kosten van de staf zijn aanzienlijk lager dan begroot, maar ten opzichte van 2021 wel gestegen met 9,4%, onder meer door de cao-aanpassing voor 2022. Naast een loonsverhoging van 2,4% en een eenmalige uitkering in december van € 750 t/m schaal 8 en € 375 voor schaal 9 en hoger, bestond de aanpassing uit een thuiswerkvergoeding van € 2 per dag met ingang van 1 april. Ook konden Texelaars per 1 juli 2022 hun woon-werkverkeer declareren. Daarnaast is na het vertrek van de vorige directeur per 31 mei gekozen voor een directeur ad interim op inhuur-basis, die is aangesteld voor 24 uur (i.p.v. 36 uur). Hij heeft als opdracht inhoudelijk leiding te geven aan het verandertraject waarvoor De Bolder staat in 2022 en 2023. In 2022 is gestart met het onderzoek naar hoe de huidige dienstverlening van participatietrajecten ondergebracht kan worden in een nieuwe samenwerkingsvorm onder de werknaam 'Huis van Ontwikkeling'. Daarbij wordt onderzocht of er synergievoordelen zijn te behalen in een andere samenwerking tussen de trajectcoaches van De Bolder, de klantmanagers Participatiewet van de gemeente, taalcoaches, werkgevers en overige samenwerkingspartners. Doel is om samen te werken aan de ontwikkeling voor Texelaars die dat nodig hebben. De Bolder verandert daarmee van een leer-werkbedrijf naar een werkbedrijf, voornamelijk gericht op beschut werken. Het verandertraject, dat de directeur ad interim begeleidt, richt zich daarom ook op de vraag wat deze ontwikkeling betekent qua bedrijfsvoering voor De Bolder. Het MT van De Bolder ondersteunt de directeur ad interim bij de dagelijkse aansturing.

WSW-bezetting
Het jaar startte met 102 medewerkers. Er zijn 10 medewerkers uitgestroomd: 3 wegens pensionering, 2 wegens overlijden, 1 na 2 jaar ziekte en 4 op eigen verzoek. Eén medewerker is ingestroomd, deze persoon had nog een geldige WSW-indicatie en had eerder ook bij De Bolder gewerkt.

<u>Bezetting en afbouw van 2021 naar 2022:</u>
- ✓ Daling werknemers (peildatum 31 december) van 102 naar 93 = -/- 8,8%
- ✓ Daling FTE (peildatum 31 december) van 77,8 naar 71,0 = -/- 8.7%
- ✓ Het jaar 2022 werd afgesloten met 93 medewerkers = 71,0 FTE
- ✓ Daling van het gemiddelde aantal FTE over het gehele jaar van 79,3 naar 75,0 = -/- 5.5%
- ✓ De gemiddelde bezetting in heel 2022 was 75,0 FTE, dat is 2,0 FTE lager dan werd ingeschat in de begroting.

✓ De daling van het aantal medewerkers in FTE was groter dan het vorig jaar.
Het is niet mogelijk om hieruit een trend te signaleren, want incidentele gevallen hebben in dit cijfer een grote invloed.

Participatiewet-bezetting
Bezetting eind 2022:
✓ 16 personen beschut (10,5 FTE)
✓ 7 personen met loonkostensubsidie intern (5,7 FTE)
✓ 9 personen met loonkostensubsidie extern (7,1 FTE)
✓ geen persoon met een individuele voorziening
✓ 3 personen op een werkervaringsplaats
In 2022 hebben totaal 15 personen een traject gehad in het kader van een werkervaringsplaats binnen De Bolder.

UWV-trajecten
In 2022 liepen er voor 3 personen interne trajecten met een vergoeding vanuit UWV.

Overige trajecten
In het boekjaar liepen 4 personen een leer-werktraject of stage vanuit verschillende opleidingen en hebben twee personen een zogenaamd Spoor 2 re-integratietraject doorlopen.

Reclassering
In het kader van reclassering hebben in 2022 acht personen een werkstraf uitgevoerd in het productiebedrijf van De Bolder.

Verkoop en productie
De opbrengst uit verkoop en productie is in 2022 € 26.000 gestegen t.o.v. 2021, dat is een stijging van 1,7%. De opbrengst was wel duidelijk lager dan begroot (minus € 94.000) en kwam uit op een totaal van € 1.551.000. Na aftrek van alle aan de productie gerelateerde kosten komt de netto opbrengst uit op € 1.254.000. Dit is 3,7% hoger dan in 2021 is behaald.
De inzet van uren in 2022 was totaal 102.802, tegenover 105.620 in 2021, respectievelijk 99.356 in 2020.

Personele ontwikkelingen (doelgroep)
Gedurende het gehele jaar heeft er - ondanks de coronapandemie en vanzelfsprekend met in achtneming van de benodigde beschermingsmaatregelen - scholing van het totale werknemersbestand plaatsgevonden. Deze scholing heeft zich gericht op algemene werknemersvaardigheden en veilig werken binnen De Bolder. Verder krijgen alle vorkheftruckchauffeurs en alle overige chauffeurs regelmatig bijscholing en is er aandacht voor de jaarlijkse herhalingstrainingen bedrijfshulpverlening. De scholing 'Plezierig Werken', in samenwerking met Stichting Texels Welzijn kon in 2022 helaas (nog) niet worden verzorgd wegens overbezetting van cursusleiders en het ontbreken van een betaalbaar alternatief.

Arbeidsomstandigheden
De arbeidsomstandigheden van medewerkers vormen een van de belangrijkste aandachtspunten binnen de bedrijfsvoering van De Bolder. Juist bij medewerkers die kwetsbaar zijn in hun fysieke en/of psychische belastbaarheid luistert de manier waarop zij worden belast zeer nauw. Ook een consistente en deskundige instructie vanuit de werkleiding is enorm belangrijk. Bij (dreigende) uitval door overbelasting wordt werkplekondersteuning geboden door onze eigen arbeidsdeskundige. Sowieso heeft de nauwe samenwerking met de eigen bedrijfsarts en arbeidsdeskundige de focus op ziekteverzuimpreventie sterk vergroot. Er is zowel praktisch als beleidsmatig aandacht geweest voor gerichter ondersteunen van de operationeel leidinggevenden in de begeleiding van de medewerkers op dit vlak.
Het ziekteverzuim onder de productiemedewerkers was in 2022 12,6 %, hetgeen behoorlijk lager is dan het landelijk gemiddelde in dit soort organisaties.
De intensievere samenwerking tussen De Bolder en het STT heeft ook als positief effect dat, wanneer medewerkers door andere niet-werk-gerelateerde oorzaken uitvallen, eventuele ondersteuning in de privésfeer (bijvoorbeeld door inzet van begeleiding op het vlak van de WMO of anderszins) snel besproken kan worden.

Financiële kansen en bedreigingen (analyse van de verschillen t.o.v. de begroting)

- Bijdrageresultaat WSW
  Kans +/+ € 30.000
  Werkelijk resultaat +/+ € 160.000
  De WSW-lonen en -personeelskosten zijn in totaal € 47.000 lager uitgevallen dan oorspronkelijk begroot (zie specificatie in de toelichting op het overzicht van baten en lasten). De begroting van de te ontvangen gemeentelijke bijdrage is in de halfjaarrapportage aangepast (+ € 106.000) en daarmee in overeenstemming gebracht met de toegekende formatie en het budget volgens de meicirculaire. De uiteindelijk ontvangen bijdrage is nog € 13.000 hoger, conform de septembercirculaire, maar verminderd met € 6.000 wegens het doorsluizen van subsidie naar een ander sw-bedrijf vanwege doorstroom van een van onze medewerkers. Bij elkaar is het bijdrageresultaat daardoor € 160.000 positief t.o.v. de oorspronkelijke begroting.

- Uitvoering Participatiewet
  Kans -/- € 30.000 tot +/+ € 30.000
  Werkelijk resultaat +/+ € 22.000
  De begroting was in de halfjaarrapportage naar beneden bijgesteld met per saldo € 26.000, door een te verwachten lagere bijdrage vanuit de gemeente van € 73.000 en een daling van de loon- en personeelskosten van € 47.000. Uit de jaarrekening blijkt dat er aan loon- en personeelskosten uiteindelijk weer € 1.000 meer is uitgegeven en dat de bijdrage van de gemeente € 49.000 hoger is uitgevallen, met name door het weer aantrekken van het aantal trajecten in de laatste maanden van het jaar.

- Overige-Trajecten
  Kans -/- € 10.000 tot +/+ € 10.000
  Werkelijk -/- € 9.000
  In de halfjaarrapportage was reeds rekening gehouden met deze daling op grond van het aantal trajecten dat in de loop van het jaar werd aangemeld.

- Opbrengst verkoop en productie
  Kans -/- € 50.000
  Werkelijke opbrengst -/- € 69.000.
  Bij het opstellen van de halfjaarrapportage voorzagen we nog een stijging van € 25.000. De opbrengst uit de wasserij trok weer aan na de coronapandemie en ook de andere afdelingen draaiden goed. Maar in het tweede halfjaar waren de gevolgen van de oorlog op alle fronten merkbaar. De kosten voor grond- en hulpstoffen stegen enorm. Gelukkig konden we die deels gecompenseerd krijgen door ook onze prijzen tussentijds te verhogen. Maar ook de productie nam in het vierde kwartaal af, waardoor we uiteindelijk t.o.v. de bijgestelde begroting weer € 94.000 lager uitkwamen.

- Kosten bedrijfsvoering
  Kans nihil (taakstellend begroot)
  Werkelijke kosten -/- € 25.000
  Deze kosten waren in de halfjaarrapportage nog verhoogd met € 113.000, enerzijds vanwege hogere salariskosten (totaal € 52.000) van de ambtelijke staf i.v.m. de aanstelling van de directeur a.i., anderzijds door verwachte stijging van onderhoudskosten, energie en algemene kosten (totaal € 61.000). Het totaal van de salariskosten van de ambtenaren is uiteindelijk juist gedaald (-/- € 34.000) t.o.v. de oorspronkelijke begroting door meevallende sociale lasten en minder uitgaven aan personeelskosten (m.n. studiekosten, doorgeschoven naar 2023). Door het (nog) niet kunnen uitvoeren van begroot onderhoud, veel bedrijven krijgen veel meer opdrachten dan ze aankunnen, zijn ook de onderhoudskosten binnen de oorspronkelijk begroting gebleven (-/- € 2.000). Het energieverbruik is wel gestegen, maar iets minder hard dan halverwege het jaar begroot (+/+ € 4.000) en de kosten voor belastingen en verzekeringen zijn binnen de begroting gebleven (-/- € 2.000). Verder zijn de overige algemene kosten, waarvoor in de gewijzigde begroting nog een stijging met € 25.000 was voorzien, slechts met € 12.000 toegenomen t.o.v. de oorspronkelijke begroting. Dan zijn er nog de incidentele baten van € 7.0000 en incidentele lasten van € 4.000 waardoor het totaal van de werkelijke kosten € 25.000 lager is dan oorspronkelijk begroot.

Uiteindelijk is het resultaat vóór onttrekking uit de Reserve egalisatie rekeningresultaten € 140.000 minder negatief dan oorspronkelijk begroot en zelfs € 153.000 minder negatief dan halverwege het jaar werd verwacht. Het eindresultaat is nihil na onttrekking van € 19.000 uit de Reserve egalisatie rekeningresultaten.

PARAGRAFEN

PARAGRAFEN

Paragraaf A: Lokale heffingen

Deze paragraaf is niet van toepassing voor De Bolder. Hiervoor wordt verwezen naar de jaarrekening van de gemeente Texel.

Paragraaf B: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen van De Bolder is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde de bedrijfsvoering zonder directe externe hulp veilig te stellen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstands-capaciteit (de middelen waarover De Bolder beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is een indicatie voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van De Bolder.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van De Bolder bestaat uit de algemene reserve en de stille reserves. Stille reserves worden gevormd door de meerwaarde van activa die laag of tegen nul zijn gewaardeerd en verkoopbaar zijn indien men dat zou willen.
De algemene reserve bedraagt eind 2022 € 360.000. De gebouwen zijn in 2014 getaxeerd op een mogelijke verkoopopbrengst van € 4.135.000. Hier tegenover staan een WOZ-waarde begin 2022 van € 3.561.000 en een boekwaarde eind 2022 van € 1.396.000.
Zonder stagnatie van de bedrijfsvoering te veroorzaken zijn er volgens bovenstaande definitie geen stille reserves. Uiteraard kan een stille reserve alleen worden geëffectueerd bij een gerealiseerde verkoop. Dit is afhankelijk van de markt.
Onderdeel van het eigen vermogen van De Bolder zijn de verschillende bestemmingsreserves. Deze reserves zijn onderverdeeld in investeringsreserves, kostenreserves en risicoreserves. Het totaal van de risicoreserves bedraagt eind 2022 € 264.000. Net als de algemene reserve zijn deze risicoreserves bestemd voor toekomstige risico's.

Inventarisatie van risico's

De oorlog in Oekraïne laat ons duidelijk zien dat risico's veranderen onder druk van de macro-economische omstandigheden. In 2022 konden de verhogingen van de productiekosten nog grotendeels worden afgedekt door verhoging van de prijzen voor onze afnemers. In 2023 zal De Bolder ook de gevolgen van de enorme verhoging van de kosten van energie merken. De prijzen waarop gas- en elektracontracten in het vierde kwartaal van 2022, dus na het tot stand komen van de begroting voor 2023, zijn vastgeklikt, zijn hoger dan die waarmee in die begroting is gerekend. Dit speelt ook bij afnemers en leveranciers. Inmiddels weten we dat de overheid voor particulieren maatregelen heeft getroffen om de gevolgen van de enorme prijsstijgingen te compenseren. Of er ook maatregelen komen voor bedrijven zoals De Bolder en de partijen waarmee De Bolder te maken heeft is nog niet duidelijk.

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Deze wet behelst de hervorming van de WSW, de WWB en de Wajong, gecombineerd met een bezuinigingsopdracht voor de komende jaren.
De instroom in de WSW is per 1 januari 2015 volledig gestopt. Voor iedereen die op 31 december 2014 in dienst was in de WSW blijven de rechten gewaarborgd. Door natuurlijk verloop met een volledige instroomstop is het aantal werknemers in de WSW van 2015 naar 2022 met 63 personen gedaald tot 93 personen (inclusief 14 begeleid werkenden bij externe werkgevers) .
De gemeente Texel heeft besloten de Participatiewet grotendeels zelf uit te voeren, waarbij voor alles wat met gesubsidieerd werk te maken heeft De Bolder wordt ingeschakeld. Na een voorzichtige start in 2016 met 3 werknemers zijn er in de afgelopen jaren per saldo nog 32 personen ingestroomd (inclusief 9 personen werkend bij externe werkgevers). De krimp in de WSW is daardoor slechts gedeeltelijk gecompenseerd door groei in de Participatiewet.

Net als voor andere (voormalige) SW-bedrijven is het voor De Bolder steeds een uitdaging om de WSW met de krimpende beschikbare middelen te blijven uitvoeren en om vorm te geven aan de uitvoering van de Participatiewet, binnen de daarvoor beschikbare budgetten. Dit vraagt doorlopend aanpassingen in de bedrijfsvoering en de kostenstructuur. De steeds zwakker wordende samenhang van de doelgroep heeft negatieve gevolgen voor de productiemogelijkheden van de werknemers en versterkt dit proces nog eens. Dit kan ook betekenen dat in de toekomst afdelingen gaan inkrimpen waardoor machines buiten gebruik zullen worden gesteld, met als gevolg dat die machines moeten worden afgeboekt. Met de krimpende budgetten bestaat ook het risico dat het niet direct lukt om de vaste lasten in gelijke mate te laten dalen.

Vanaf het voorjaar van 2021 is een intensieve dialoog gestart met interne en externe stakeholders over de langetermijntoekomst van De Bolder. De opbrengsten van dit traject zijn vervlochten met de herijking van de Visie op het Sociaal Domein en de daaraan gekoppelde uitvoeringsplannen. Tijdens de laatste raadsvergadering van 2021 is de raad akkoord gegaan met de door De Bolder gewenste ontwikkelrichting. Enerzijds gaat het daarbij om de duurzame en verantwoorde instandhouding van het werkbedrijf, gekoppeld aan de visie om gemeentebreed re-integratie en inkomensondersteuning integraal te gaan vormgeven binnen het

concept 'Huis van Ontwikkeling'. In 2022 heeft dit geleid tot een tussentijdse rapportage aan het college en de raad over het proces tot dan toe. In 2023 zullen hier concrete plannen voor worden ontwikkeld met belangrijke keuzes voor de toekomst.

Al enige tijd is duidelijk dat het financieel gezien noodzakelijk is om de onderliggende bedrijfsstructuur van De Bolder én de manier waarop De Bolder binnen de gemeente vorm geeft aan zijn taak, te herzien. De 'winst-verlies' werkwijze van De Bolder is lastig te combineren met de 'taak-budget' werkwijze van de overige gemeentelijke afdelingen. Zeker wanneer de uitvoerende taken steeds vaker integraal vanuit de afdelingen worden vormgegeven zoals dat bijvoorbeeld rondom de inburgering- en begeleiding van re-integratie trajecten het geval is. Daarbij is het van belang dat de focus wordt verschoven van 'kosten' naar 'waarde en waarden'. In die sfeer wordt ook verder gewerkt aan de plannen voor de toekomst van De Bolder en ook aan het Huis van Ontwikkeling.

De vennootschapsbelasting is vanaf 2016 ook van toepassing op overheidsondernemingen. Die moeten zelf nagaan voor welke activiteiten ze belastingplichtig zijn.
Volgens de gemeente (advies van de belastingadviseur) komt De Bolder niet door de ondernemingspoort voor haar activiteiten. Uit een gesprek met de belastingdienst in juni 2021 is gebleken dat de dienst het eens is met het door de gemeente ingenomen standpunt over de vennootschapsbelasting t.a.v. activiteiten van De Bolder.

Omdat De Bolder een productie- en bemiddelingsbedrijf is dat op diverse markten opereert, worden er hierdoor ondernemersrisico's gelopen. Door de spreiding over diverse PMC's en spreiding van afnemers wordt getracht dit risico beheersbaar te houden. De productie van ondervloeren is in de loop der jaren echter een grotere rol gaan spelen en beslaat in 2022 ruim 45% van de totale productie. Vorig jaar was dit bijna 50%. Dankzij het herstel van de wasserij na de coronapandemie ziet dit er dus weer gezonder uit. Er bestaat natuurlijk altijd het risico dat een bepaalde deelmarkt niet meer rendabel kan worden uitgevoerd of een bepaalde afnemer besluit naar een andere leverancier te gaan, maar dit kan worden opgevangen door een verschuiving naar een van de andere PMC's. De betrokken werknemers zullen niet worden ontslagen, maar er moeten aanvullende vervangende rendabele werkzaamheden worden gevonden.

Vanuit het productiebedrijf zijn er geen lopende claims met een substantieel financieel belang bekend. Risico's die volgen uit de normale bedrijfsvoering van De Bolder zijn afgedekt door verzekeringen.

Beleid
De algemene reserve is een algemene buffer voor het opvangen van tegenvallers en bedraagt eind 2022 € 360.000, dat is 8% van de totale bedrijfslasten. Als wordt gekeken naar de bedrijfslasten zonder WSW-loonkosten en Participatiewet, want daarvoor wordt een gemeentelijke bijdrage ontvangen, dan bedraagt de algemene reserve bijna 20% van deze bedrijfslasten. Het beleid van De Bolder is om een sluitende begroting te presenteren, zodat de algemene reserve niet hoeft te worden aangesproken. Als er dan onverwachte tegenvallers ontstaan, zodat er een negatief resultaat moet worden gepresenteerd, dan is een algemene reserve van 20% van deze bedrijfslasten een verantwoorde buffer.
Daarnaast is er uit de winstbestemmingen van 2014 tot 2017 in totaal € 354.000 gestort in de Reserve egalisatie rekeningresultaten. Ook deze reserve is gevormd voor de dekking van negatieve rekeningresultaten. Daaraan is in 2021 conform het door de raad genomen besluit bij de jaarrekening over 2020 aan deze bestemmingsreserve een bedrag groot € 59.000 toegevoegd door herbestemming van de reserve speciale trajecten Participatiewet. Door onttrekkingen in de afgelopen jaren bedraagt de reserve op de balans nu € 264.000.

Kengetallen volgens art. 11 BBV:

Jaarverslag 2022	Verloop van de kengetallen		
Kengetallen	Verslag 2022	Verslag 2021	Verslag 2020
netto schuldquote	44	47	48
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	14	14	11
solvabiliteitsratio	35	35	37
structurele exploitatieruimte	2	-4	0

Betekenis kengetallen:
Netto schuldquote: weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van

de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: idem maar dan gecorrigeerd voor de uitgeleende gelden.
Solvabiliteitsratio: geeft inzicht in de mate waarin een gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.
Structurele exploitatieruimte: in hoeverre is een gemeente in staat de structurele lasten te voldoen uit de structurele baten.

De opname van bovenstaande kengetallen is verplicht volgens art 11. BBV vanaf de jaarrekening 2015. De betreffende cijfers van De Bolder worden geconsolideerd in de jaarrekening van de gemeente Texel. Voor een toelichting wordt verwezen naar de kengetallen van de gemeente Texel met de betreffende toelichting.

Paragraaf C: Onderhoud kapitaalgoederen

De samenstelling van de gebouwen van De Bolder is zo divers dat de normale onderhoudskosten, inclusief groot onderhoud, een gelijkmatig verloop in de tijd geven. Onderhoud wordt naar behoefte uitgevoerd, afhankelijk van de noodzaak van het betreffende onderhoud en afhankelijk van de financiële middelen van dat moment. Uit de winstbestemming van 2013 was een bestemmingsreserve gevormd voor groot onderhoud aan gebouwen en installaties. In 2019 is deze reserve aangewend voor het vervroegd vervangen van dakplaten en bitumen dakbedekking in verband met de wens van de gemeente om extra zonnepanelen op de panden te plaatsen. Een deel van het voor 2022 geplande onderhoud kon niet worden uitgevoerd wegens het teveel aan opdrachten bij uitvoerende bedrijven. Dit onderhoud is doorgeschoven naar 2023.

Paragraaf D: Financiering

Conform het treasury-statuut van de gemeente Texel en de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) dient in de jaarrekening verantwoording over het gevoerde treasury-beleid te worden afgelegd. Deze verantwoording vindt niet plaats in de jaarrekening van De Bolder, maar in die van de gemeente Texel.

Paragraaf E: Openbaarheid

Deze paragraaf is niet van toepassing voor De Bolder. Hiervoor wordt verwezen naar de jaarrekening van de gemeente Texel.

Paragraaf F: Bedrijfsvoering

Voor een verantwoording over de bedrijfsvoering van De Bolder verwijs ik u naar het algemene gedeelte van het jaarverslag.

Paragraaf G: Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin De Bolder een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Volgens deze definitie heeft De Bolder geen verbonden partijen.

JAARREKENING

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2022 (x € 1.000)

ACTIVA	2022	2021	2020
Vaste activa			
Materiële vaste activa			
Investeringen met een economisch nut	**1.662**	**1.771**	**1.853**
Financiële vaste activa			
Leningen aan Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	**1.294**	**1.403**	**1.593**
Vlottende activa			
Voorraden			
Grond- en hulpstoffen	263	217	193
Gereed product en Handelsgoederen	6	6	5
Totaal voorraden	**269**	**223**	**198**
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar			
Vorderingen op openbare lichamen	163	253	234
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0	0
Rekening-courantverhoudingen met niet- financiële instellingen	1	6	0
Overige vorderingen	215	233	172
Totaal uitzettingen	**379**	**492**	**406**
Liquide middelen			
Kassaldi	0	0	0
Banksaldi	0	2	2
Totaal liquide middelen	0	**2**	**2**
Overlopende activa			
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	**93**	**58**	**210**
Totaal	**3.697**	**3.949**	**4.262**

PASSIVA	2022	2021	2020
Vaste passiva			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	360	360	360
Bestemmingsreserves-	934	1.088	1.127
Gerealiseerde resultaat	0	-/- 52	99
Totaal eigen vermogen	**1.294**	**1.396**	**1.586**
Voorzieningen			
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	**0**	**0**	**0**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer			
Onderhandse leningen van Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	**1.662**	**1.771**	**1.853**
Vlottende passiva			
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar			
Overige schulden	**260**	**92**	**70**
Overlopende passiva			
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	**481**	**690**	**753**
Totaal	**3.697**	**3.949**	**4.262**

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING (x € 1.000)

	Omschrijving	Realisatie 2022		Begroting 2022 na wijziging		Begroting 2022 voor wijziging		Realisatie 2021		Realisatie 2020	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	Bijdrageresultaat										
	WSW										
	Lonen en personeelskosten WSW	2.179		2.225		2.226		2.307		2.318	
	Gemeentelijke bijdragen WSW		2.334		2.327		2.221		2.354		2.459
	Resultaat WSW		155		102	-/- 5			47		141
	Participatiewet										
	Lonen en personeelskosten P-wet	438		437		484		325		248	
	Gemeentelijke bijdragen P-wet		501		452		525		366		318
	Resultaat Participatiewet		63		15		41		41		70
	Overige trajecten										
	Personeelskosten overige trajecten	1		1		1		0		1	
	Vergoeding overige trajecten		11		10		19		17		19
	Resultaat Overige trajecten		10		9		18		17		18
★	**Totaal bijdrageresultaat**		**228**		**126**		**54**		**105**		**229**
	Bedrijfsopbrengsten										
	Opbrengst verkoop en productie		1.551		1.645		1.620		1.525		1.502
	Afschrijving vaste activa t.b.v. productie	77		80		86		76		91	
	Overige bedrijfskosten t.b.v. productie	220		221		217		240		185	
	Bedrijfslasten t.b.v. productie	297		301		303		316		276	
★	**Totaal bedrijfsopbrengsten**		**1.254**		**1.344**		**1.317**		**1.209**		**1.226**
	Overige opbrengsten										
	Huuropbrengst gebouwen		17		17		20		25		
★	**Totaal overige opbrengsten**		**17**		**17**		**20**		**25**		
	Kosten bedrijfsvoering										
	Salariskosten ambtelijk personeel	1.104		1.190		1.138		1.009		1.089	
	Afschrijving vaste activa algemeen	54		54		54		54		56	
	Overige bedrijfskosten	461		513		452		480		292	
★	**Totaal kosten bedrijfsvoering**	**1.619**		**1.757**		**1.644**		**1.543**		**1.437**	
★	**Totaal bijdrage- en bedrijfsresultaat**	**-/- 120**		**-/- 270**		**-/- 253**		**-/- 204**			**18**
	Financiële baten en lasten		18		15		11		14		2
★	**Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten**	**-/- 102**		**-/- 255**		**-/- 242**		**-/- 190**			**20**

Het negatieve resultaat van € **102**.000 is het resultaat dat De Bolder heeft behaald uit de normale bedrijfsvoering, inclusief incidentele baten en lasten. Daarnaast zijn er onttrekkingen uit bestemmingsreserves, waarvoor al eerder besluitvorming is geweest. Per saldo leidt dit tot het resultaat van € 0.

	Onttrekking/toevoeging aan reserves	**102**	**199**	**186**	**138**	**79**
★	**Gerealiseerde resultaat**	**0**	**-/- 56**	**-/- 56**	**-/- 52**	**99**

GRONDSLAGEN VAN DE FINANCIËLE VERSLAGLEGGING

ALGEMENE GRONDSLAGEN.

Onderstaande grondslagen, waarop de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling is gebaseerd, zijn bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. De jaarrekening voldoet aan het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening van De Bolder is meer gedetailleerd dan het BBV voorschrijft. De Bolder heeft hier bewust voor gekozen ter vergroting van het sturingsmechanisme van de directie en de verantwoordingsbehoefte van de gemeente Texel.
De waardering van de activa en de passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.
Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De Bolder is onderdeel van de gemeente Texel
Juridisch is De Bolder een afdeling van de gemeente Texel. Praktisch kent De Bolder, binnen door de gemeenteraad van de gemeente Texel gestelde financiële en operationele kaders, echter een relatief grote mate van zelfstandigheid. Tevens kennen de activiteiten van De Bolder veel elementen die niet specifiek zijn voor een gemeente. Om deze redenen (maar ook vanwege historische redenen – De Bolder was vroeger een tak van dienst met de bijbehorende bijzondere verplichtingen) verantwoordt De Bolder zich jaarlijks via een eigen jaarrekening over de resultaten van het verslagjaar. Deze jaarrekening is primair bedoeld voor de gemeente Texel voor het afleggen van verantwoording en het overnemen van de financiële resultaten in de jaarrekening van de gemeente Texel. De jaarrekening van De Bolder is een openbaar document en kan dus ook door andere partijen gebruikt worden. De Bolder is geen zelfstandige juridische entiteit. Bij de interpretatie van de jaarrekening is het van belang van deze situatie kennis te nemen. De belangrijkste elementen hierbij zijn:

- Op diverse plaatsen in de jaarrekening worden, in de toelichting, vorderingen op en schulden aan de gemeente Texel genoemd. Omdat De Bolder onderdeel is van de gemeente, zijn deze niet opeisbaar.
- De jaarrekening bevat een WNT-verantwoording. In formele zin is De Bolder geen WNT-instelling en is dan ook niet opgenomen in het WNT-register van het ministerie van BZK.
- Het eigen vermogen staat ter beschikking van de gemeente Texel.
- De Bolder en de gemeente Texel dienen zich te houden aan de Europese aanbestedingsregels. Binnen De Bolder worden opdrachten beoordeeld op de opdrachtwaarde voor alleen De Bolder. Daarbij wordt niet beoordeeld of er binnen de overige onderdelen van de gemeente Texel mogelijk samenhangende opdrachten bestaan die samengevoegd zouden moeten worden met deze opdrachtwaarde.

Vennootschapsbelasting.
De vennootschapsbelasting is vanaf 2016 ook van toepassing voor overheidsondernemingen. De huidige analyse geeft aan dat De Bolder als onderdeel van de gemeente niet belastingplichtig is voor de activiteiten in het kader van de WSW en de Participatiewet. Dit wordt toegelicht bij de niet in de balans opgenomen verplichtingen.

BALANS.

Materiële vaste activa.
De waardering van de vaste activa is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de over dit bedrag berekende lineaire afschrijvingen.
Het afschrijvingspercentage is, rekening houdend met het BBV, afhankelijk van de soort investering en de geschatte levensduur, waarbij een activeringsgrens van € 10.000 wordt aangehouden. Op grond wordt niet afgeschreven.

Gronden en terreinen	n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	40 jaar
Bedrijfsgebouwen technische installaties	10 jaar
Machines, apparaten, overige inventaris	5/10 jaar
Transportmiddelen, landbouwtractoren en aanhangwagens	10 jaar
Personenauto's en bedrijfsauto's	7 jaar
Hard- en software ICT	5 jaar

Financiële vaste activa.
Betreft een lening aan de gemeente Texel ter grootte van de reserves en voorzieningen van De Bolder. Deze wordt opgenomen tegen de nominale waarde.

Voorraden.
De grond- en hulpstoffen worden overwegend gewaardeerd tegen vaste verrekenprijzen, gebaseerd op de gemiddelde inkoopprijs. Verschillen tussen vaste verrekenprijs en feitelijke inkoopprijs worden als bedrijfsresultaat verantwoord. Alleen voor de vloerplaten kunnen de verrekenprijzen tussentijds worden aangepast als er sprake is van grote schommelingen in de prijzen. Incourante voorraden zijn afgewaardeerd tot marktwaarde. De goederen in bewerking en het gereed product worden gewaardeerd tegen de grondstoffenprijs, wat tot gevolg heeft dat de gerealiseerde opbrengst pas als opbrengst wordt genomen bij verkoop en aflevering van het product.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.
De uitzettingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, waarbij een voorziening kan worden getroffen voor debiteurenrisico's voor posten ouder dan 3 maanden.

Liquide middelen.
Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

Overlopende activa.
Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen.
De algemene reserve dient als algehele buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.
Aan de bestemmingsreserves is door het bestuur een specifieke bestemming gegeven.
Aan het gerealiseerde resultaat van het begrotingsjaar zal door het bestuur een bestemming worden gegeven.

Voorzieningen.
De voorzieningen worden tegen de nominale waarde van de verwachte verplichtingen opgenomen.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.
De materiële vaste activa worden gefinancierd door een lening van de gemeente Texel. Het gehanteerde rentepercentage is gelijk aan het percentage van het laatst door de gemeente afgesloten krediet. De aflossing is gelijk aan de afschrijvingen van de activa, verhoogd met de boekwaarde van de desinvesteringen.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.
Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

Overlopende passiva.
Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING.

Lonen en personeelskosten WSW.
Hierop worden de loonkosten inclusief personeelskosten verantwoord van het WSW-personeel.

Gemeentelijke bijdragen WSW.
Dit betreft de van de gemeente ontvangen bijdrage voor de uitvoering van de WSW.

Lonen en personeelskosten Participatiewet.
Hierop worden de loonkosten inclusief personeelskosten verantwoord van werknemers vanuit de Participatiewet.

GRONDSLAGEN VAN DE FINANCIËLE VERSLAGLEGGING
(vervolg)

Gemeentelijke bijdragen Participatiewet.
Dit betreft de van de gemeente ontvangen bijdrage voor de uitvoering van de Participatiewet.

Opbrengst verkoop en productie.
De opbrengst is de omzet verminderd met de kosten voor grond- en hulpstoffen. De omzet is de opbrengst van aan derden geleverde goederen en diensten exclusief over de omzet geheven belastingen.

Afschrijving vaste activa t.b.v. de productie.
Dit betreft de afschrijvingskosten van de materiële vaste activa, die worden gebruikt voor het realiseren van de productie.

Overige bedrijfskosten t.b.v. productie.
Onder deze post staan alle overige bedrijfskosten, die rechtstreeks ten laste van de productie worden gebracht.

Salariskosten ambtelijk personeel.
Hierop worden de salariskosten inclusief personeelskosten van het ambtelijk personeel verantwoord.

Afschrijving vaste activa algemeen.
Dit betreft de afschrijvingskosten van de materiële vaste activa die niet direct voor de productie worden gebruikt.

Overige bedrijfskosten.
Onder deze post staan alle overige bedrijfskosten opgenomen, berekend op basis van historische kosten.

Financiële baten en lasten.
De financiële baten en lasten bestaan uit ontvangen rentebaten en betaalde rentelasten.

Onttrekking/toevoeging aan reserves.
Hieronder zijn begrepen de onttrekkingen uit en toevoegingen aan de verschillende bestemmingsreserves.

Gerealiseerd resultaat.
Het voorstel voor de resultaatbestemming wordt separaat aangeboden. Het risico voor exploitatieverliezen ligt bij de gemeente Texel.

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

Vaste activa

Materiële vaste activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	512	512					512
Bedrijfsgebouwen en installaties	1.022	953			69		884
Vervoermiddelen	9	5			3		2
Machines en overige inventaris	310	301	22		59		264
Totaal	**1.853**	**1.771**	**22**		**131**		**1.662**

De materiële vaste activa betreffen uitsluitend activa met een economisch nut. De gebouwen, installaties, machines, inventarissen en goederen zijn op basis van een onafhankelijke taxatie voor een herbouwwaarde van € 14.035.000 verzekerd tegen brand- en stormschade. Deze taxatiewaarde wordt jaarlijks geïndexeerd en is aanzienlijk hoger dan de boekwaarde.

In 2022 is geïnvesteerd in een nieuwe breedspoor stapelaar die zowel technisch als economisch was afgeschreven, het oude exemplaar is verkocht in 2023 omdat reparatie niet meer rendabel was.

Het restant ad € 29.000 van het door de raad goedgekeurde investeringsplan 2021 (oorspronkelijk € 100.000) en ook het totaal van het door de raad goedgekeurde investeringsplan 2022 (ad € 100.000) zijn overgeheveld naar 2023.

Financiële vaste activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2022
Lening aan de gemeente Texel	**1.593**	**1.403**		**109**			**1.294**

De lening bestaat uit de bij de gemeente Texel belegde reserves en voorzieningen. Onder de desinvesteringen zijn opgenomen de onttrekkingen aan reserves en voorzieningen.

Vlottende activa		x € 1.000 2022	2021	2020
Voorraden	Grond- en hulpstoffen	263	217	193
	Gereed product en handelsgoederen	6	6	5
	Totaal voorraden	**269**	**223**	**198**
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	Gemeente Texel	163	253	224
	Overgedragen WSW-bijdrage overige gemeenten	0	0	10
	Totaal vorderingen	**163**	**253**	**234**

De vordering op de gemeente betreft het debiteurensaldo ad € 117.000 aangevuld met een bedrag ad € 9.000 nog te ontvangen bijdrage PW aan loonkostensubsidie en begeleiding en het per jaarultimo te verrekenen bedrag met de gemeente, dat is een post die jaarlijks onderling wordt verrekend voor de te verrekenen (voorgeschoten) investeringen en afschrijvingen, de te verrekenen rente over de activa en de belegde reserves, de rente over de rekening-courant en de te verrekenen btw (compensatiefonds).

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar				
	Uitzettingen	**0**	**0**	**0**

Het drempelbedrag voor schatkistbankieren is voor De Bolder € 1.000.000 vanaf 30 juni 2021. Daarvoor bedroeg het drempelbedrag voor De Bolder € 250.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren x € 1.000	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	2	2	2	1
Ruimte onder het drempelbedrag	998	998	998	999

TOELICHTING OP DE BALANS

		x € 1.000		
		2022	**2021**	**2020**
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen				
	Banksaldo BNG via gemeente Texel	**1**	**6**	**0**
Overige vorderingen	Handelsdebiteuren	215	240	179
	Voorziening dubieuze debiteuren	0	7	7
	Totaal uitzettingen	**215**	**233**	**172**
	Handelsdebiteuren ouder dan 3 maanden (x € 1.000)		8	18

De voorziening die in 2018 was gevormd voor de verwachte oninbaarheid van vorderingen op debiteuren ad € 7.000 is in het boekjaar vrijgevallen na afwikkeling van het faillissement van de debiteur. In het boekjaar is een vordering van € 102 afgeboekt wegens oninbaarheid.

Liquide middelen				
Kassaldi	Kassaldi	0	**0**	**0**
Banksaldi	Banksaldi	**0**	**2**	**2**
Overlopende activa				
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	Vooruitbetaalde kosten	13	11	3
	Nog te ontvangen bedragen	80	47	207
	Totaal overlopende activa	**93**	**58**	**210**

In deze post is een bedrag van € 54.000 begrepen aan nog te ontvangen subsidie lage-inkomens-voordeel (LIV) in het kader van de Wet tegemoetkoming loondomein (Wtl).

TOELICHTING OP DE BALANS

PASSIVA

Vaste passiva

Reserves x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Bestem-ming resultaat	Herbe-stemming	Ont-trekking	Onttrekking tbv afschrijv.	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserve	360	360	-	-	-	-	360
Investeringsreserves:							
Reserve investeringen 2003	81	61	-	-	-	-21	40
Reserve investeringen 2018	395	474	-	-	-	-24	450
Reserve cofinanc. transitiekst. PW	77	63	-	-	-	-13	50
Kostenreserves:							0
Reserve groot onderhoud gebouwen	-	-	-	-	-	-	0
Reserve speciale trajecten P-wet	159	0	-	-	-	-	0
Reserve transformatiekosten	110	155	-	-	-25	-	130
Risicoreserves:		0					0
Reserve egalisatie rekeningresultaten	305	335	-52	-	-19	-	264
Gerealiseerde resultaten:		0					0
Gerealiseerde resultaat 2021	99	-52	52		-		0
Gerealiseerde resultaat 2022		-	-				0
Totaal	**1.586**	**1.396**	**-**	**-**	**-44**	**-58**	**1.294**

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd als algemene buffer voor De Bolder om te voorkomen dat er bij incidentele financiële problemen in de bedrijfsvoering een beroep moet worden gedaan op de gemeentelijke begroting. De algemene reserve bedraagt eind 2022 8% van de totale jaarlijkse bedrijfslasten. Als bedrijf dat financieel voor 35% afhankelijk is van bedrijfsmatige ontwikkelingen die positief, maar ook negatief kunnen fluctueren, is een reserve van 8% betrekkelijk gering. Als wordt gekeken naar de bedrijfslasten zonder loonkosten WSW en Participatiewet, want daarvoor wordt een bijdrage vanuit het Rijk ontvangen, dan bedraagt de algemene reserve nagenoeg 20% van deze bedrijfslasten.

Bestemmingsreserves

Reserve investeringen 2003: Bij investeringen ten behoeve van de productie vindt steeds de afweging plaats of een investering wel rendabel is. Investeringen ten behoeve van de productie binnen een leer-werkbedrijf als De Bolder zijn in principe nooit voor 100% rendabel, maar veelal voor 30% tot 50%. Om passend werk te kunnen bieden wordt er soms toch besloten tot een investering waarvan van tevoren bekend is dat deze slechts in geringe mate bijdraagt aan de opbrengst uit productie. De afschrijvingslasten van de betreffende investeringen worden afgedekt uit deze reserve, waardoor de totale afschrijvingslasten van het hele bedrijf beperkt blijven tot commercieel verantwoorde hoogte.

Reserve investeringen 2018: In 2018 is een nieuwe investeringsreserve gevormd. De bestaande investeringsreserve was al jaren gesloten en een aantal van de daarmee gedekte investeringen was reeds afgeschreven. Om bij vervanging daarvan niet geconfronteerd te worden met extra lasten is ervoor gekozen de bestaande reserve financiering van formatieplaatsen om te labelen naar investeringsreserve. Hierdoor kunnen de totale afschrijvingslasten van het hele bedrijf beperkt blijven tot commercieel verantwoorde hoogte. Door herbestemming van de 'reserve speciale trajecten P-wet' is conform Raadsbesluit 3008139 van 16 juni 2021 een bedrag van € 100.000 toegevoegd aan deze reserve.

Reserve cofinanciering transitiekosten Participatiewet: De rijksoverheid heeft een transitiebudget van landelijk € 30 miljoen beschikbaar gesteld voor het financieren van de kosten om de SW-bedrijven om te vormen van uitvoerders van de WSW naar uitvoerders van de Participatiewet. Een voorwaarde daarbij was dat de bedrijven zelf minimaal 50% aan cofinanciering bijdroegen. De voor Texel toegekende subsidie bedroeg € 39.000, wat voor € 30.000 is gebruikt voor de gedeeltelijke financiering van enkele investeringen. Uit de winstbestemmingen van 2014 en 2015 zijn bedragen toegevoegd aan deze reserve voor de financiering van de goedgekeurde plannen. De afschrijvingslasten van de betreffende investeringen worden gedekt uit deze reserve.

Kostenreserves

Reserve groot onderhoud gebouwen: Uit de winstbestemming van 2013 is een bestemmingsreserve gevormd voor groot onderhoud aan gebouwen en installaties. Het doel was om te voorzien in de behoefte aan financiering van dit onderhoud met het oog op de jaren dat er minder financiering voor gesubsidieerde arbeid beschikbaar zal zijn en de gebouwen en installaties meer onderhoud zullen gaan vragen. In 2019 stond De Bolder voor de keuze om gevolg te geven aan de wensen van de gemeenteraad om zoveel mogelijk daken te bedekken met zonnepanelen. Het besluit is toen genomen om gepland groot onderhoud aan de daken enkele jaren naar voren te halen en daarna de zonnepanelen te plaatsen. De reserve is met dit besluit volledig aangewend.

TOELICHTING OP DE BALANS

Reserve speciale trajecten Participatiewet: Uit de winstbestemming van 2015 is een bestemmingsreserve gevormd voor het ontwikkelen van speciale trajecten voor die doelgroepen van de Participatiewet waarvoor in de toekomst extra zorg nodig zal zijn zoals voor de Wajongers en oudere werkzoekenden. In 2017 en 2018 is deze reserve gebruikt voor de dekking van een deel van de salariskosten van een productiemedewerker uit de doelgroep, die niet viel binnen de regels van de Participatiewet. Het is niet te verwachten dat deze reserve nog zal worden aangesproken daar bij het aanbieden van nieuwe soorten trajecten altijd uit gegaan wordt van een sluitende businesscase. Vandaar dat er herbestemming van deze reserve heeft plaatsgevonden conform Raadsbesluit 3008139 van 16 juni 2021. Een bedrag van € 100.000 is toegevoegd aan de Reserve investeringen 2018 en het restant ad € 59.000 is in 2021 gedoteerd aan de Reserve egalisatie rekeningresultaten.

Reserve transformatiekosten: Met het definitief afblazen van de samenvoeging van De Bolder en het STT ontstond een nieuw vraagstuk over de langertermijnbestaansscenario's van De Bolder. In de huidige jaren (met name wegens uitstroom van personeel) is een transformatie van het productiebedrijf noodzakelijk om de toekomst van De Bolder veilig te stellen. Er worden diverse scenario's onderzocht met betrekking tot samenwerking met andere (publieke- of private-) partners, er moeten aanpassingen worden doorgevoerd in de bedrijfsvoering door het aantrekken van nieuwe werkprojecten en/of het afstoten van bestaande projecten. De Bolder heeft als uitvoeringsorganisatie geen eigen beleidscapaciteit en is daarmee aangewezen op externe inhuur van de benodigde expertise/projectleiders om al deze extra activiteiten vorm te geven. Door hiervoor een bestemmingsreserve te vormen en de betreffende kosten hieruit te financieren, komen deze noodzakelijke ontwikkeltaken niet ten laste van het exploitatieresultaat en houdt De Bolder daarmee haar handen vrij om, naast de lopende productie, ook te kunnen investeren in de ontwikkeling van de eigen toekomst. De reserve, die gevormd is uit het resultaat van 2018, is bestemd voor de inhuur van ondersteuning bij het opstellen van plannen en toekomstscenario's, voor de inhuur van uitvoerend projectleiderschap en voor het uitvoeren van pilots in het kader van het transformatieproces, inclusief eventuele materiële kosten. Het positieve resultaat (€ 99.000) van 2020 is conform Raadsbesluit 3008139 van 16 juni 2021 toegevoegd aan deze reserve.

Risicoreserves

Reserve egalisatie rekeningresultaten: In de meerjarenraming wordt een dalend rekeningresultaat voorzien, dat ook negatief kan worden. Dekking van de negatieve resultaten kan uit deze bestemmingsreserve plaatsvinden, zoals is gebeurd in 2021. Er wordt dan voldoende tijd ingebouwd om maatregelen te nemen teneinde weer een sluitende begroting te krijgen. Uit de winstbestemmingen 2014 t/m 2017 is een gedeelte van het voordelig resultaat in deze reserve gestort. Conform Raadsbesluit 3008139 van 16 juni 2021 is een deel van de herbestemming van de Reserve speciale trajecten P-wet t.b.v. € 59.000 toegevoegd aan deze risicoreserve. Het tekort volgens de begroting van 2022 is in 2022 ook ten laste van deze reserve gebracht.

		x € 1.000		
		2022	**2021**	**2020**
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer				
Onderhandse leningen van Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden				
Gemeente Texel	Saldo per 1 januari	1.771	1.853	2.000
	Nieuwe leningen	22	48	-
	Aflossingen	-/- 131	-/- 130	-/- 147
	Saldo per 31 december	**1.662**	**1.771**	**1.853**

De leningen worden verstrekt door de gemeente Texel, waarvoor in 2022 een rente is betaald van 0,28% tot 2 september en 2,44% m.i.v. die datum, dat is € 18.000, tegenover € 7.000 in 2021 respectievelijk € 31.000 in 2020. Het rentepercentage was per 4 mei 2020 gewijzigd van 3,25% naar 0,365%. De aflossingsverplichting voor 2023 bedraagt conform de begroting € 147.000 (gelijk aan de begrote afschrijvingen) en de raming van te verwachten nieuwe leningen in 2023 is € 229.000 (gelijk aan de (deels uitgestelde) geplande investeringen van 2021 tot en met 2023).

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar				
Overige schulden	Crediteuren	189	92	59
	Belastingdienst	71	-	10
	Overige schulden	-	-	1
	Saldo per 31 december	**260**	**92**	**70**

TOELICHTING OP DE BALANS

	x € 1.000		
	2022	**2021**	**2020**

Overlopende passiva

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Nog te betalen bedragen	92	205	249
Vooruit ontvangen bedragen	74	-	2
Rekening-courant gemeente Texel	315	485	382
Nog te verrekenen gemeente Texel	-	-	120
Saldo per 31 december	**481**	**690**	**753**

De post nog te betalen bedragen bestaat uit in 2023 (nog te) ontvangen facturen voor leveringen en diensten die in 2022 hebben plaatsgevonden.
De post vooruit ontvangen bedragen betreft bedragen die in 2022 zijn ontvangen maar ook voor een deel betrekking hebben op 2023.
De rekening-courant met de gemeente vertoont een wisselend saldo en dit is een momentopname.
Het bedrag dat per ultimo 2020 nog te verrekenen was met de gemeente is de post die jaarlijks onderling wordt verrekend voor de te verrekenen (voorgeschoten) investeringen en afschrijvingen, de te verrekenen rente over de activa en de belegde reserves, de rente over de rekening-courant en de te verrekenen btw (compensatiefonds). Aan het eind van 2022 en 2021 ging het hierbij om een vordering, zie vlottende activa.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Vakantiedagen etc.
In de balans zijn wegens een verbod in de BBV niet de verplichtingen opgenomen van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Dit betreft bijvoorbeeld vakantiedagen en vakantietoeslag. Sinds de cao-wijziging in 2017 waarin het Individueel Keuzebudget is ingevoerd wordt ieder jaar uiterlijk in de maand december het resterende budget uitbetaald. Voor wat betreft het totaal aan verlofdagen voor alle medewerkers (WSW, PW en ambtelijke staf) vertegenwoordigt dit verlofsaldo in geld uitgedrukt (het aantal uren vermenigvuldigd met het uurtarief per medewerker) een bedrag bijna € 120.000 aan het einde van 2022.

De vennootschapsbelasting is vanaf 2016 ook van toepassing voor overheidsondernemingen. Die moeten zelf nagaan voor welke activiteiten ze belastingplichtig zijn.
Volgens de gemeente (advies van de belastingadviseur) komt De Bolder niet door de ondernemingspoort voor haar activiteiten. Uit een gesprek met de belastingdienst in juni 2021 is gebleken dat de dienst het eens is met het door de gemeente ingenomen standpunt over de vennootschapsbelasting t.a.v. activiteiten van De Bolder.

BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

De Bolder heeft als productiebedrijf een begroting te realiseren, die vastgesteld is door de gemeenteraad, maar die beïnvloed wordt door marktomstandigheden. In een directiestatuut zijn de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur vastgelegd.
Vast onderdeel van het beleid van De Bolder is om kosten niet naar de toekomst door te schuiven, maar direct als lasten te nemen, gezien de onzekerheid van het werken op een commerciële markt en de toenemende onzekerheid voor de gemeente over de financierbaarheid van re-integratieactiviteiten door de WSW en de Participatiewet. Dit beleid is door de raad opnieuw bevestigd bij het vaststellen van de begroting.
De begroting van 2022 is vastgesteld met een negatief resultaat van € 55.600, na onttrekking van € 78.800 aan de Reserve egalisatie rekening resultaten. Daarbij is besloten dat dit éénmalig ten laste zou komen van de algemene reserve van de gemeente, onder voorwaarde dat er in onderling overleg tussen De Bolder en de gemeente een oplossing zou worden gevonden voor door de gemeente aan De Bolder in rekening gebrachte kosten. In de halfjaarrapportage zijn diverse begrotingsposten aangepast aan de verwachtingen van dat moment, waarbij per saldo een negatief resultaat van € 68.600 werd voorzien. Voor het extra verlies van € 13.000 werd dekking gevonden door een onttrekking uit de Reserve egalisatie rekeningresultaten.

De diverse afzonderlijke begrotingsposten hebben zich daarna verder ontwikkeld. De in het tweede halfjaar sterk teruglopende opbrengst van het productiebedrijf door buitengewone stijging van kosten van grond- en hulpstoffen, wordt gecompenseerd door tussentijdse prijsverhogingen enerzijds en anderzijds verminderde loon-en personeelskosten WSW door hogere uitstroom dan verwacht. Daarnaast was er sprake van een meevallend aantal trajecten P-wet, waardoor uiteindelijk per saldo het jaarresultaat op nihil is uitgekomen, na onttrekking van € 19.400 aan de Reserve egalisatie rekeningresultaten. In de toelichting op het overzicht van baten & lasten zijn de verschillen t.o.v. de begroting per post toegelicht.

WET NORMERING TOPINKOMENS

De Wet normering topinkomens verplicht organisaties in de publieke en semipublieke sector om in de jaarrekening melding te maken van de bezoldiging van iedere topfunctionaris en van overige functionarissen waarvan de bezoldiging de norm te boven gaat.
De Bolder is een onderdeel van en wordt volledig geconsolideerd in de jaarrekening van de gemeente Texel, waar alleen de gemeentesecretaris en de griffier worden aangemerkt als topfunctionaris. Voor De Bolder is aldus niemand gekwalificeerd als topfunctionaris.
Van de overige functionarissen zijn er bij De Bolder geen personen werkzaam die in 2022 een bezoldiging hebben genoten die uitstijgt boven de norm zoals gesteld in art. 2.3 van deze wet.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Oorlog in Oekraïne

Op het moment van schrijven is de strijd in Oekraïne ruim een jaar gaande en heeft deze inmiddels geleid tot aanzienlijke stijgingen van prijzen voor grondstoffen. Dit zet de marge op de productie aanzienlijk onder druk. Voor De Bolder gelden per 1 januari 2023 ook de sterk verhoogde tarieven voor energie. Deze tarieven zijn hoger dan die waarmee in de begroting van 2023 is gerekend. In de tussentijdse rapportage over 2023 zal hierover meer duidelijkheid kunnen worden geschetst.

Gevolgen verhoging minimumloon

Bijna 3 maanden na de start van 2023 is het nog niet duidelijk in hoeverre de overheid de verhoging van het wettelijk minimumloon per 1 januari voor de SW-bedrijven zal compenseren. Als deze compensatie uitblijft zal dit ook negatieve gevolgen hebben voor de exploitatie in 2023. We hopen dat bij het opstellen van de tussentijdse rapportage over 2023 er wel meer duidelijkheid hierover zal zijn.

Opgelegde boete arbeidsinspectie

In februari 2022 is ten gevolge van een arbeidsongeval in januari 2021 een onverwacht forse boete van bijna € 20.000 opgelegd aan De Bolder door de Arbeidsinspectie. Deze door De Bolder betwiste boete was in de balans opgenomen onder de nog te betalen bedragen. De Bolder heeft in 2022 een juridische bezwaarprocedure gevoerd. Dit heeft geleid tot een gedeeltelijke intrekking van de boete van bijna € 5.000 (zie incidentele baten). Op 22 februari 2023 heeft de arbeidsinspectie naar aanleiding van dat ongeval een her-inspectie uitgevoerd bij De Bolder. Tijdens de her-inspectie heeft de arbeidsinspecteur “met betrekking tot dit onderwerp op de geïnspecteerde punten geen overtreding geconstateerd”.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

x € 1.000

		Realisatie 2022	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2022 voor wijziging	Realisatie 2021	Realisatie 2020
WET SOCIALE WERKVOORZIENING (WSW)						
Lonen en personeelskosten WSW	Loonkosten WSW-werknemers	2.013	2.067	2.060	2.146	2.132
	Personeelskosten WSW	87	96	98	93	108
	Kosten begeleid werken WSW	79	62	68	68	78
	Totaal personele kosten WSW	**2.179**	**2.225**	**2.226**	**2.307**	**2.318**

De totale loonkosten WSW zijn, analoog aan een dalend aantal medewerkers van 102 naar 93 personen per 31 december, gedaald zowel t.o.v. de cijfers van 2021 als t.o.v. de begroting over 2022. Drie medewerkers zijn uitgestroomd wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en vier zijn op eigen verzoek uitgetreden. Een persoon is uit dienst gaan na 2 jaar ziekte met toestemming van UWV en twee medewerkers zijn in 2022 overleden. Daarnaast hebben drie medewerkers in de loop van het jaar gebruik gemaakt van de RVU die in de in 2021 afgesloten nieuwe cao mogelijk is gemaakt. Een van deze personen is ook met pensioen gegaan in het boekjaar. Medewerkers die gebruik maken van de RVU blijven wel nog maximaal 2 jaar in dienst van De Bolder en de uitkering blijft deel uitmaken van de loonkosten van De Bolder. In de gewijzigde begroting was rekening gehouden met een daling van de subsidie LIV. Aan het einde van het jaar heeft de overheid besloten deze subsidie juist te verhogen als gedeeltelijke tegemoetkoming in de verhoging van de minimumlonen. De subsidie wordt altijd uitbetaald in het jaar na afloop van het jaar waarover de subsidie wordt berekend.
De daling van de personeelskosten WSW heeft voor een aantal posten te maken met de relatief grote uitstroom van medewerkers in het boekjaar. Daarnaast konden geplande trainingen (nog) niet doorgaan vanwege het overbezet zijn van de cursusleiders.
De stijging van de kosten begeleid werken is het gevolg van een gemiddeld hoger aantal fte in begeleid werken en gemiddeld lagere loonwaarde van medewerkers, waardoor aan betreffende werkgevers meer loonkostensubsidie wordt betaald.

Gemeentelijke bijdragen WSW	Gemeente Texel budget WSW	2.340	2.327	2.221	2.296	2.273
	Compensatie coronacrisis (eerste deel)	-	-	-	48	113
	Compensatie coronacrisis (4e kw, resp. 2e hj)	-	-	-	10	63
	Buitengemeenten budget WSW	-/- 6	-	-	-	10
	Totaal gemeentelijke bijdragen WSW	**2.334**	**2.327**	**2.221**	**2.354**	**2.459**

Vanaf 2015 wordt de bijdrage voor de WSW niet meer verstrekt vanuit een specifiek WSW-budget direct van het Rijk, maar als onderdeel van het gemeentelijke participatiebudget. Vanaf 2015 is de instroom in de WSW volledig beëindigd, waardoor het voor de WSW berekende deel in het participatiebudget jaarlijks daalt. Alleen door overname van een medewerker van of door een andere gemeente kan er toch een minimale schommeling zijn in het budget (zoals in 2020).
De hoogte van het budget is gebaseerd op de gemiddelde bezetting in SE van het vorige jaar verminderd met een berekende natuurlijke uitstroom en een jaarlijkse aanpassing in het tarief per SE. Het verschil tussen de betaalde werknemers in FTE en de gesubsidieerde werknemers in SE ontstaat doordat werknemers met een ernstige beperking voor 1,25 meetellen.
In de meicirculaire 2022 is het definitieve budget op basis van het aantal SE en het bedrag per SE bekendgemaakt, waarna de benodigde begrotingswijziging in de halfjaarrapportage is meegenomen. Uiteindelijk is het budget in de septembercirculaire nog naar boven bijgesteld. In juli is een medewerkster verhuisd en is het subsidiebudget voor haar voor de rest van het jaar doorbetaald aan haar nieuwe werkgever

PARTICIPATIEWET (P-wet)						
Lonen en personeelskosten P-wet	Loonkosten beschut P-wet	229	233	322	195	167
	Loonkosten intern P-wet	125	106	61	38	19
	Loonkosten individuele voorz..P-wet	7	7	-	11	15
	Personeelskosten P-wet	34	56	61	45	6
	Loonkostensubsidie werkg. P-wet extern	43	35	40	36	41
	Totaal personele kosten P-wet	**438**	**437**	**484**	**325**	**248**

Loonkosten

De loonkosten voor beschutte arbeidsplaatsen in het kader van de Participatiewet zijn lager dan bij de halfjaarrapportage was voorzien. De medewerkers die bij het opstellen van de halfjaarrapportage in beeld waren kwamen niet voor een beschutte plaats in aanmerking en doorlopen inmiddels wel de zogenaamde praktijkroute. Hierdoor zijn de loonkosten intern P-wet wel hoger dan in de begroting was voorzien. In het 1e halfjaar was ook een voorlopige individuele voorziening getroffen voor een medewerker. Daarmee was in de bijgestelde begroting al rekening gehouden. De betreffende medewerker is succesvol uitgestroomd naar een externe werkgever.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

x € 1.000

		Realisatie 2022	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2022 voor wijziging	Realisatie 2021	Realisatie 2020
PARTICIPATIEWET (P-wet), vervolg loonkosten						
	De personeelskosten worden o.a. gevormd door werkkleding en overige secundaire voorzieningen. Begin 2021 was besloten extra taalcoaches in te zetten voor personen die in het kader van de P-wet een werktraject doorlopen en de Nederlandse taal nog niet (goed) machtig zijn. Deze waren opgenomen in de begroting. In de loop van het jaar is in overleg met de gemeente besloten dat de taalcoaches voortaan rechtstreeks door de gemeente worden betaald. Hierdoor zijn de personeelskosten over het hele jaar lager dan begroot. Personen die een traject volgen bij De Bolder zijn niet in dienst. De opbrengst bestaat uit een vergoeding voor job-coaching en de kosten daarvan bestaan voor De Bolder uit ambtelijk salarissen. De aan externe werkgevers verstrekte loonkostensubsidie is hoger dan begroot door extra toestroom van enkele medewerkers in het tweede halfjaar. In de bijgestelde begroting was deze post juist naar beneden aangepast omdat voor twee medewerkers de betreffende werkgevers aan het einde van 2021 te kennen hadden gegeven in het vervolg de volledige loonkosten voor eigen rekening te zullen nemen.					
Gemeentelijke bijdragen P-wet	Vergoeding loonkosten beschut	120	116	146	94	79
	Vergoeding begeleiding beschut	120	128	125	62	105
	Vergoeding loonkosten intern met lks	51	42	27	16	10
	Vergoeding begeleiding intern met lks	26	25	12	7	4
	Vergoeding loonkostensubsidie extern	43	35	40	36	41
	Vergoeding begeleiding extern met lks	13	13	10	6	13
	Vergoeding begeleiding werkervaringsplaatsen	107	55	122	70	66
	Extra bijdrage P-wet gemeente	21	38	43	75	-
	Totaal gemeentelijke bijdragen P-wet	**501**	**452**	**525**	**366**	**318**
	De ontwikkeling in de vergoeding loonkosten beschut en de vergoeding loonkosten intern hangt samen met wat hierboven onder de loonkosten is beschreven. Dit geldt eveneens voor de vergoeding loonkostensubsidie die natuurlijk gelijk is aan de betaalde loonkostensubsidie aan externe werkgevers. In de loop van het 2e halfjaar werden door de gemeente alsnog meer dan tien (o.a. inburgerings-)trajecten aan De Bolder toegewezen, waar in de bijgestelde begroting al geen rekening meer mee was gehouden, nadat er in het tweede kwartaal geen trajecten meer waren aangemeld. Daardoor werd de negatieve bijstelling in de halfjaarrapportage weer grotendeels gecompenseerd. De lagere extra bijdrage P-wet van de gemeente heeft een directe relatie met de verlaagde kosten van de taalcoaches, omdat de gemeente die in de loop van 2022 zelf is gaan betalen.					
OVERIGE TRAJECTEN						
Personeelskosten	Personeelskosten overige trajecten	**1**	1	1	0	1
Bijdrage overige trajecten	Vergoeding voor overige trajecten	11	10	19	17	19
	Totaal bijdrage uit overige trajecten	**10**	**9**	**18**	**17**	**18**
	Het aantal trajecten was al naar beneden bijgesteld in de halfjaarrapportage. De personeelskosten worden gevormd door werkkleding en overige secundaire voorzieningen. De personen die een traject volgen zijn niet in dienst en afhankelijk van de aard van het traject werken zij meestal een gering aantal uren per week. De opbrengst bestaat uit een vergoeding voor job-coaching en de kosten daarvan bestaan voor De Bolder uit ambtelijk salarissen.					
OPBRENGST VERKOOP EN PRODUCTIE						
Opbrengst productie-bedrijf	Omzet verkoop en productie	3.236	3.281	2.983	3.107	2.782
	Af: Grond- en hulpstoffen	1.685	1.636	1.363	1.582	1.280
	Opbrengst verkoop en productie	**1.551**	**1.645**	**1.620**	**1.525**	**1.502**
	De opbrengst uit verkoop en productie is t.o.v. 2021 gestegen met 1,7%, gerealiseerd met 2,7% minder productieve uren. De stijging van de bruto omzet, totaal met 4.2% heeft niet geleid tot eenzelfde procentuele stijging van de opbrengst. Door de stijging van de prijzen van grond- en hulpstoffen (+6,5%) als gevolg van eerst de pandemie en daarna de oorlog, staat de marge enorm onder druk. De omzet van de vloerplatenafdeling is nagenoeg gelijk gebleven. De omzet van de wasserij is na de moeilijke coronajaren weer duidelijk gestegen (+21%).					

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

x € 1.000

		Realisatie 2022	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2022 voor wijziging	Realisatie 2021	Realisatie 2020
TOTAAL BEDRIJFOPBRENGSTEN						
	Totaal opbrengst verkoop en productie	1.551	1.645	1.620	1.525	1.502
	Af: bedrijfslasten t.b.v. productie	297	301	303	316	276
	Netto bedrijfsopbrengsten	**1.254**	**1.344**	**1.317**	**1.209**	**1.226**

Behalve direct aan de productie verbonden kosten zoals grondstoffen en gereedschappen zijn er ook bedrijfslasten zoals afschrijving en onderhoud van machines en vervoermiddelen, brandstoffen e.d. die direct gerelateerd zijn aan de productie. Ook de kosten die gemaakt worden i.v.m. productontwikkeling vallen onder de bedrijfslasten t.b.v. productie. De netto bedrijfsopbrengsten zijn in 2022 3.7% hoger dan in 2021.

BEDRIJFSLASTEN TBV PRODUCTIE

Afschrijving activa t.b.v. de productie	Afschrijving activa t.b.v. productie	**77**	**80**	**86**	**76**	**91**

De afschrijvingslasten ten behoeve van de productie zijn lager dan begroot, voornamelijk omdat de geplande investeringen voor 2020 niet hebben plaatsgevonden en een deel van die van 2021 zijn uitgesteld. Van deze afschrijvingslasten wordt € 36.000 weer onttrokken uit de bestemmingsreserves investeringen (respectievelijk € 15.000 uit investeringsreserve 2003 en € 21.000 uit die van 2018) en € 11.000 uit de bestemmingsreserve cofinanciering transitiekosten Participatiewet.

Overige bedrijfskosten t.b.v. productie	Onderhoudskosten machines	136	122	118	119	124
	Onderhoudskosten vervoermiddelen	37	32	32	48	30
	Brandstoffen	15	13	13	11	10
	Kosten productontwikkeling	25	45	45	54	13
	Overige productiekosten	7	9	9	8	8
	Totaal overige bedrijfskosten t.b.v. productie	**220**	**221**	**217**	**240**	**185**

De overschrijding van de onderhoudskosten machines wordt in de breedte vooral veroorzaakt door verhoging van de prijzen van onderdelen. Daarnaast zorgde noodzakelijke en niet uitstelbare reparaties aan de mangels van de textiel afdeling voor overschrijding van de begrote kosten.
De overschrijding op de onderhoudskosten vervoermiddelen is veroorzaakt door onvoorziene en noodzakelijke reparaties aan vervoermiddelen, met name aan de bakkenwagen, voor totaal € 5.000.
De verhoging van de brandstofkosten past bij het wereldwijde beeld van de gestegen brandstofprijzen.
Het bedrag van de kosten productontwikkeling wordt conform de begroting onttrokken uit de bestemmingsreserve transformatiekosten.

OVERIGE OPBRENGSTEN

Huuropbrengst gebouwen	Deze post is t/m 2020 in mindering gebracht op de overige bedrijfskosten.	**17**	**17**	**20**	**25**	**-**

De opbrengst is conform de gewijzigde begroting, maar lager dan in 2021, toen sprake was van tijdelijke verhuur.

KOSTEN BEDRIJFSVOERING

Salariskosten ambtelijk personeel	Salariskosten ambtelijk personeel	996	1.020	1.080	979	998
	Doorberekende personeelskosten	-/- 47				
	Personeelskosten	43	58	58	30	40
	Inhuur payroll-werknemers	112	112	-		51
	Totaal salariskosten ambtelijk personeel	**1.104**	**1.190**	**1.138**	**1.009**	**1.089**

Bij het opstellen van de gewijzigde begroting was rekening gehouden met het vertrek van de directeur per 31 mei en het feit dat hij (tijdelijk) vervangen zou worden door inhuur van een directeur ad interim. Daarnaast is het (tijdelijke) contract met een van de trajectcoaches per 1 oktober niet verlengd wegens uitblijvende (stijging van) inkomsten uit de trajecten, conform de bijgestelde begroting.
De post doorberekende personeelskosten bestaat deels (11k) uit aan de gemeente doorberekende kosten voor het WSP en de door de trajectcoaches geleverde bijdrage aan de plaatsing van medebewoners uit Oekraïne. Daarnaast zijn in 2022 tijdelijke krachten (o.a. uit Oekraïne) in dienst geweest die op de textielafdeling hebben gewerkt en daarom zijn die kosten doorbelast aan de productie.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

x € 1.000

		Realisatie 2022	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2022 voor wijziging	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Afschrijving vaste Activa algemeen	Deze post wordt gespecificeerd als volgt:					
	Afschrijving gebouwen en installaties	69	68	68	69	70
	Afschrijving machines	55	58	64	52	63
	Afschrijving inventaris	4	4	4	5	7
	Afschrijving vervoermiddelen	3	4	4	4	7
	Af: afschrijving t.l.v. de productie	-/- 77	-/- 80	-/- 86	-/- 76	-/- 91
	Totaal afschrijvingen algemeen	**54**	**54**	**54**	**54**	**56**

De totale afschrijvingskosten (zie ook het aandeel dat aan de productie wordt toegerekend op de vorige bladzijde) zijn lager dan begroot, door uitstel van een deel van de geplande investeringen. Van de afschrijvingslasten algemeen wordt € 5.000 weer onttrokken uit de bestemmingsreserve investeringen en € 2.000 uit de bestemmingsreserve cofinanciering transitiekosten Participatiewet.

Overige bedrijfskosten	Onderhoudskosten	177	210	179	202	145
	Energieverbruik algemeen	43	44	39	41	37
	Belastingen en verzekeringen	45	47	47	46	46
	Overige algemene kosten	199	212	187	190	181
	Diverse incidentele lasten	4			25	
	Diverse incidentele baten	-/- 7	-	-	-/- 24	-/- 99
	Huuropbrengst gebouwen					-/- 18
	Totaal overige bedrijfskosten	**461**	**513**	**452**	**480**	**292**

Onderhoudskosten:
De uitgaven aan onderhoudskosten zijn achtergebleven bij de gewijzigde begroting. Vanwege grote drukte bij onderhouds- en herstelbedrijven kon veel gepland onderhoud niet tijdig worden uitgevoerd. Daarnaast is per 1 oktober een schoonmaakcontract afgesloten met een ander bedrijf, waardoor de schoonmaakkosten structureel lager uitvallen.

Overige algemene kosten:
De stijging van de post algemene kosten die bij de halfjaarrapportage was voorzien is beperkt gebleven.

De kosten van nieuwe hardware vielen lager uit dan begroot, de overgang naar een cloudversie van het personeelsadministratiesysteem is voorlopig uitgesteld en er is minder gebruik gemaakt van consultancy voor de bestaande programmatuur. Deze kosten zullen waarschijnlijk in 2023 alsnog moeten worden gemaakt.
Aan kantinekosten is meer uitgegeven dan begroot. In afwachting van grotere investeringen voor de kantine moest de vaatwasser worden vervangen (6k) die niet meer gerepareerd kon worden.

Diverse incidentele lasten:
Tot en met de jaarrekening over 2020 zijn de diverse incidentele lasten en de diverse incidentele baten gesaldeerd opgenomen. In het verslag over het boekjaar 2021 zijn deze voor het eerst gesplitst. In 2022 zijn naast een (wegens te laat ingediende aanvraag) niet door UWV gecompenseerde transitievergoeding ad 2k die in 2021 was uitbetaald, ook enkele kleinere posten van samen totaal 2k, onder incidentele lasten geboekt

Diverse incidentele baten:
Onder diverse incidentele baten is opgenomen de correctie op de boete die door de arbeidsinspectie in 2021 was opgelegd (5k). Daarnaast nog enkele kleinere posten van samen totaal 2k.

Huuropbrengst gebouwen:
Deze post is met ingang van de begroting over 2021 verantwoord onder de opbrengsten (zie blz. 29).

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Betaalde rente leningen	18	8	8	7	37
Ontvangen rente belegde reserves	-/- 18	-/- 7	-/- 7	-/- 7	-/- 26
Overige rente	-/- 18	-/- 16	-/- 12	-/- 14	-/- 13
Totaal financiële baten en lasten	**-/- 18**	**-/- 15**	**-/- 11**	**-/- 14**	**-/- 2**

De rente op de leningen betreft de rente over de vaste activa van De Bolder tegen het rentepercentage van de laatst afgesloten lening van de gemeente Texel bij een externe financiële instelling.

De reserves worden belegd bij de gemeente Texel tegen het rentepercentage van de laatst afgesloten lening van de gemeente Texel bij een externe financiële instelling. Sinds 4 mei 2020 was dit 0,365%. Per 1 januari 2022 gold 0,28% en m.i.v. 2 september 2022 is het 2,44%. De overige rente bestaat uit ontvangen betalingskorting op inkopen minus de betaalde rente op verkopen.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

x € 1.000

	Realisatie 2022	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2022 voor wijziging	Realisatie 2021	Realisatie 2020
ONTTREKKINGEN RESERVES					
Onttrekking reserve investeringen 2003	21	20	20	20	33
Onttrekking reserve investeringen 2018	24	28	28	21	18
Onttrekking reserve cofinanc.transitiekst. P-wet	13	14	14	14	13
Onttrekking reserve groot onderhoud gebouwen	-	-	-	-	2
Onttrekking reserve transformatiekosten	25	45	45	54	13
Onttrekking reserve egalisatie rekeningresultaten	19	92	79	29	-
Totaal onttrekking bestemmingsreserves	**102**	**199**	**186**	**138**	**79**

De kosten voor productontwikkeling zijn lager dan bij het samenstellen van de halfjaarrapportage werden voorzien. Wegens meevallende resultaat is de onttrekking aan de reserve egalisatie rekeningresultaten veel lager dan in de (gewijzigde) begroting werd voorzien.

RESULTAAT					
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	**-/- 102**	**-/- 255**	**-/- 242**	**-/- 190**	**20**
Onttrekking aan reserves	102	199	186	138	79
Gerealiseerd resultaat	**0**	**-/- 56**	**-/- 56**	**-/- 52**	**99**

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

		x € 1.000		
		Realisatie 2022 wijziging	**Begroting 2022 na wijziging**	**Begroting 2022 voor**
Incidentele baten	Lonen en personeelskosten WSW, minder lasten door compensatie UWV transitievergoeding	3	0	0
	Gemeentelijke bijdragen P-wet, extra bijdrage voor kosten inburgering (o.a. taalcoach)	21	38	43
	Minder salariskosten ambtenaren, door vergoeding Gemeente uren trajectcoaches t.b.v. bewoners Oekraïne	3	0	0
	Overige incidentele baten, restitutie boete SZW	5	0	0
	Overige incidentele baten (posten < 2k)	4	0	0
	Onttrekking reserve transformatiekosten, wegens uitgaven productontwikkeling	25	45	45
	Onttrekking reserve egalisatie rekeningresultaten	19	92	79
	Totaal incidentele baten	80	175	167
Incidentele lasten	Lonen-en personeelskosten WSW, betreft transitievergoeding	3	0	0
	Lonen en personeelskosten P-wet, wegens taalcoaching trajecten	19	38	43
	Bedrijfslasten t.b.v. productie, onderhoud machines, wegens:			
	vervanging doseerrollen lijmwalsen vloerplatenafdeling	12	4	0
	reparaties storingen gasbrander mangel textielafdeling	11	0	0
	Bedrijfslasten t.b.v. productie, hogere lasten onderhoud vervoermiddelen, wegens schadeherstel	5	0	0
	Bedrijfslasten t.b.v. productie, kosten productontwikkeling	25	45	45
	Kosten bedrijfsvoering:			
	Salariskosten ambtenaren, meerkosten wegens tijdelijke vervanging directeur door inhuur	43	52	0
	Onderhoudskosten, asbestverwijdering en herstel	4	4	4
	Onderhoudskosten, dakranden herstellen	4	5	0
	Onderhoudskosten, vervanging lichtkoepels	11	11	10
	Onderhoudskosten, verbouwing kantoor werkleider	9	8	8
	Onderhoudskosten, vervangen accu's noodverlichting	4	4	0
	Onderhoudskosten, vervangen luchtverwarmer vloerpl.afd.	8	8	0
	Onderhoudskosten, aanleg gebalanceerde ventilatie op vloerplatenafdeling	10	10	0
	Onderhoudskosten, extra corona schoonmaak	2	10	10
	Overige algemene kosten, vervanging mobiele telefoons	6	8	0
	Overige algemene kosten, vervanging vaatwasser kantine	6	0	0
	Overige algemene kosten, dienstverlening door derden	9	10	0
	Overige algemene kosten, opleiding/begeleiding OR	4	5	0
	Overige incidentele lasten, afboeking vordering uwv	2	0	0
	Overige incidentele lasten (posten < 2k)	3	0	0
	Totaal incidentele lasten	**200**	**222**	**120**

OVERZICHT STRUCTURELE MUTATIES IN HET EIGEN VERMOGEN

		x € 1.000			
		Raming 2022 ná wijziging	**Waarvan structureel**	**Realisatie 2022**	**Waarvan structureel**
Toevoeging reserves	Totaal toevoeging reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves	Reserve investeringen 2003	20	20	21	20
	Reserve investeringen 2018	28	28	24	24
	Reserve cofinanc.transitiekst. P-wet	14	13	13	13
	Reserve transformatiekosten	45	-	25	-
	Reserve egalisatie rekeningresultaten	92	-	19	-
	Totaal onttrekkingen reserves	**199**	**61**	**102**	**57**

Bij het voorstel tot bestemming van het voordelige saldo van voorgaande jaren is steeds het doel van de reserve aangegeven. Bestedingen voor dit doel worden uit deze reserves onttrokken.

OVERZICHT TAAKVELDEN

In dit overzicht wordt het volledige overzicht van baten en lasten onderverdeeld in voorgeschreven taakvelden ten behoeve van verplichte externe informatieverstrekking door de gemeente.

Taakvelden gemeente		**Realisatie**		
Bedragen x € 1.000		**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
0.4 Overhead		1200		-1200
0.5 Treasury			18	18
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen	Gemeentefonds		2835	2835
0.8 Overige baten/lasten			17	17
0.10 Mutaties reserves			102	102
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten		0		0
6.3 Inkomensregelingen		247	194	-53
6.4 Begeleide participatie		2882	1318	-1564
6.5 Arbeidsparticipatie		204	49	-155

Toelichting:
Alle baten en lasten zijn onderverdeeld naar de voorgeschreven taakvelden.

De baten en lasten die direct gerelateerd zijn aan het productiebedrijf zijn verdeeld op basis van de productieve uren van de medewerkers.

De overige bedrijfskosten die zijn toe te rekenen aan de overhead zijn verdeeld op basis van de oppervlakte van de kantoren.

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Publieke Sector Accountants B.V.
Jan Sluijtersstraat 21
3059 VC Rotterdam
www.publiekesectoraccountants.nl
info@psa-ra.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Texel / Leer- werkbedrijf De Bolder

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2022

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2022 van de Leer- werkbedrijf De Bolder te Texel gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van Leer- werkbedrijf De Bolder op 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeentelijke afdeling, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader voor de financiële rechtmatigheid zoals op 14 december 2022 door de raad van de gemeente Texel is vastgesteld (hierna: het normenkader).

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten over 2022;
- de balans per 31 december 2022;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen; en
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het controleprotocol zoals op 14 december 2022 door de raad van de gemeente Texel is vastgesteld (hierna: het controleprotocol) vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Texel en Leer- werkbedrijf De Bolder zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij hetvormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 62.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad van de gemeente Texel overeengekomen dat wij aan de gemeenteraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 25.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen; en
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de directie en de gemeenteraad voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeente, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeentelijke afdeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad van de gemeente Texel is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeentelijke afdeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeentelijke afdeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde afweging dat de gemeentelijke afdeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeentelijke afdeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeentelijke afdeling de financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de gemeenteraad van de gemeente Texel onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

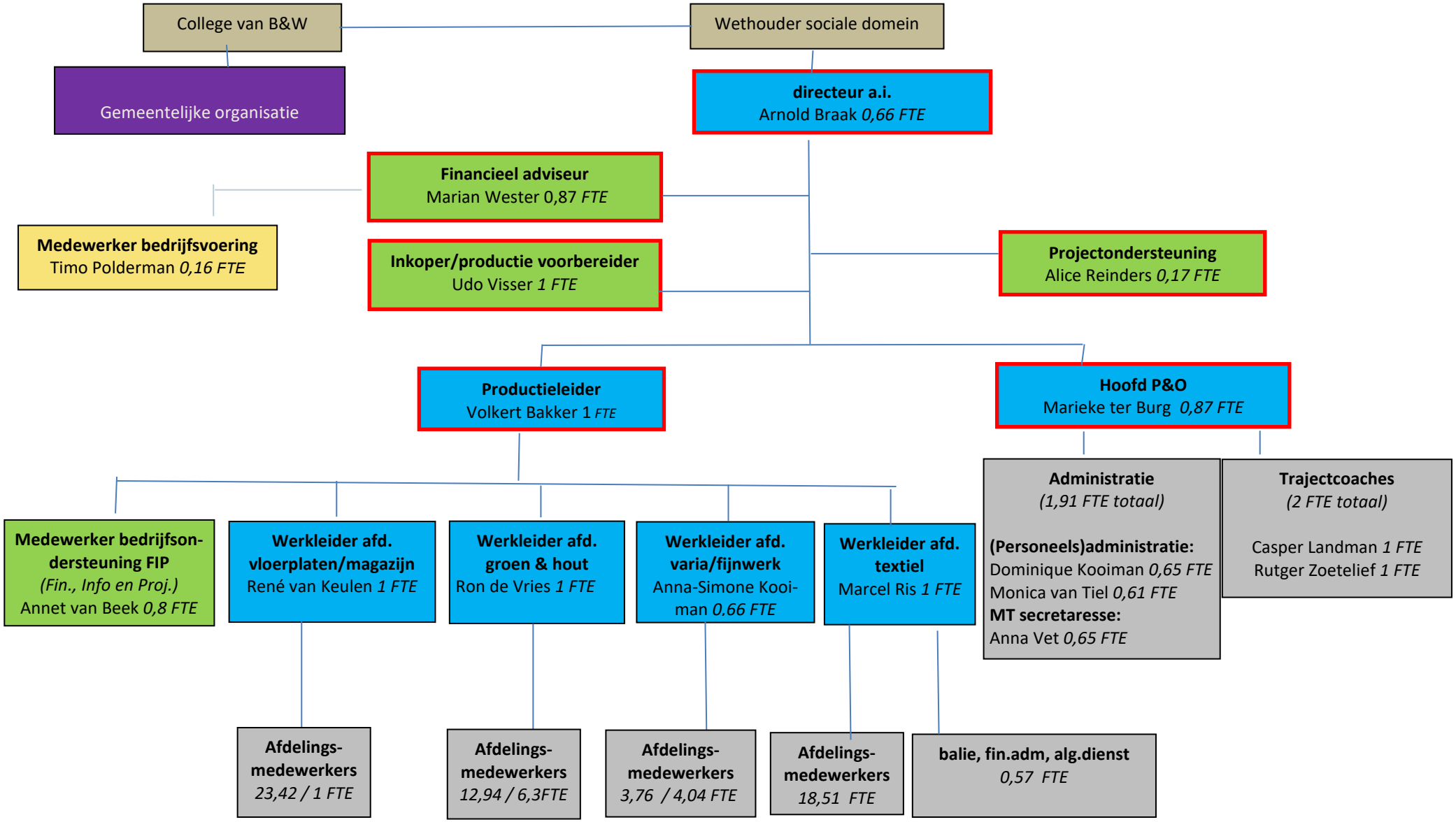
Rotterdam, 24 april 2023

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A.R. Sallehart RA

BIJLAGEN

ORGANIGRAM DE BOLDER OP 31 DECEMBER 2022

ORGANISATIE EN COMMISSIES

Organisatie

De Bolder is een onderdeel van de gemeente Texel.
De gemeenteraad voert het dagelijks bestuur van De Bolder middels het college van burgemeester en wethouders. Door regelmatig overleg met de portefeuillehouder uit het college wordt zorg gedragen voor een afstemming tussen dit bestuur en de directeur van De Bolder.
De Bolder heeft een bedrijfsmatig onafhankelijke financiële basis, die is ingepast in de financiële structuur van de gemeente Texel en in de jaarrekening van de gemeente wordt geconsolideerd.

Bestuur

Samenstelling college van Burgemeester en Wethouders op 31-12-2022

M.C. Uitdehaag	: burgemeester
R. van de Belt	: wethouder / portefeuillehouder Sociaal Domein en Zorg
C. Hooijschuur	: wethouder
R. Kieft	: wethouder

Samenstelling gemeenteraad op 31-12-2022

Partij	Naam	Functie
Texels Belang	Mariët van der Werf	Fractievoorzitter
	Cees Hoogerheide	Raadslid
	Fred Oosterhof	Raadslid
PvdA pro Texel	Anneke Visser-Veltkamp	Fractievoorzitter
	Eric Hercules	Raadslid
	Nils Lely	Raadslid
GroenLinks Texel	Ferry Zegel	Fractievoorzitter
	Jacquelien Dros	Raadslid
	Henry Soyer	Raadslid
CDA	Niels Rutten	Fractievoorzitter
	Veronne Koot	Raadslid
VVD Texel	Nick Ran	Fractievoorzitter
	Albert Huisman	Raadslid
D66	Astrid van de Wetering	Fractievoorzitter
Hart voor Texel	Edo Kooiman	Fractievoorzitter

Managementteam

Samenstelling Managementteam op 31-12-2022

A. Braak	: Directeur a.i.
M. ter Burg-de Hooge	: Personeelszaken
M. Wester	: Financieel adviseur
E. Reinders	: Projectondersteuner
V.J.A. Bakker	: Productieleider
U.A. Visser	: Inkoper/werkvoorbereider

Overlegcommissies

Samenstelling Ondernemingsraad op 31-12-2022

E. Oetelmans	: voorzitter
D.P. Daalder-Jansen	: secretaris
E.M.G. Jas	: lid
T.S.C. de Vries	: lid
A.L.R. van Karsen	: lid
A. Vet	: ambtelijk secretaris

Lijst van begrippen en afkortingen

B&W
College van **B**urgemeester en **W**ethouders

BBV
Besluit **b**egroting en **v**erantwoording provincies en gemeenten. In dit besluit worden voorschriften gesteld hoe de administratie van een gemeente moet zijn ingericht.

BW
Begeleid **w**erken
Onderdeel van de Wet sociale werkvoorziening is de mogelijkheid tot begeleid werken. Dit houdt in dat een bedrijf of een instelling zelf overeenkomstig de voor dat bedrijf of instelling geldende cao een arbeidsovereenkomst sluit met een persoon behorende tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening. De werkgever ontvangt dan jaarlijks loonkostensubsidie en krijgt ook de mogelijkheid om voor een bepaald aantal uren per jaar de medewerker te laten ondersteunen door een jobcoach.

Cao
Collectieve **a**rbeids**o**vereenkomst
Een cao wordt per bedrijfstak gesloten tussen de gezamenlijke werkgevers en de vakbonden. In de overeenkomst zijn de rechtspositieonderwerpen geregeld.

FTE
Full**t**ime **e**enheid (of –eenheden)
Het aantal dienstverbanden wordt teruggerekend naar fulltime eenheden ofwel voltijdsdienstverbanden.

LIV
Lage-**i**nkomensvoordeel
Subsidie ter verlaging van de werkgeverslasten voor werknemers met een laag inkomen. Deze subsidie is onderdeel van de Wet tegemoetkomingen loondomein (Wtl).

LKS
Loon**k**osten**s**ubsidie
De subsidie die aan een werkgever wordt verstrekt vanuit de WSW en de P-wet voor het in dienst hebben van een werknemer uit de doelgroep.

LKV
Loon**k**osten**v**oordeel
Het lkv is een regeling die is ingegaan op 1 januari 2018 en onderdeel van de Wtl. Het is een tegemoetkoming voor werkgevers die werknemers in dienst nemen uit doelgroepen die vaak lastig aan werk komen, zoals oudere werknemers met een uitkering, mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering en personen met een arbeidsbeperking.

Participatiebudget
Met de komst van de Wet participatiebudget in 2009 zijn de bestaande schotten tussen diverse op re-integratie en participatie gerichte budgetten zoveel mogelijk weggenomen. Vanaf 2015 is ook de financiering van de WSW hierin opgenomen.

Participatiewet (P-wet)
Vanaf 2015 is de WWB omgelabeld tot Participatiewet en omgevormd tot de opvolger van de WSW, de Wajong en de WWB met een geïntegreerde aanpak van de onderkant van de arbeidsmarkt.

RVU
Regeling vervroegd uittreden (in de nieuwe cao WSW tijdelijk t/m 2025 mogelijk gemaakt voor medewerkers maximaal 3 jaar voor hun pensioendatum)

SE
Standaard **e**enheid. Is een formatieplaats, gecorrigeerd met een factor voor de mate van handicap. Voor een persoon met een ernstige handicap geldt een factor van 1,25.

STT
Sociaal **T**eam **T**exel
Het STT is op Texel in plaats gekomen van de afdeling Sociale Zaken en Welzijn sinds gemeenten in Nederland in 2015 uitvoerder zijn geworden van de Participatiewet. Het STT is het aanspreekpunt betreffende zorg, jeugdzorg, WMO, werk en inkomen.

SW
Sociale **w**erkvoorziening
Ca. 90 sociale werkplaatsen voeren in Nederland de WSW uit.

UWV
Uitvoeringsinstituut **w**erknemers**v**erzekeringen
De organisatie verzorgt de indicatiestelling voor de WSW en de Participatiewet. Het UWV is verantwoordelijk voor de re-integratie van personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Wajong
Wet **a**rbeidsongeschiktheidsvoorziening **jong**gehandicapten
Tot 2015 bood deze wet werk, arbeidsondersteuning en een voorziening voor inkomensachteruitgang aan jonggehandicapten en studenten. Vanaf 2015 is de toegang tot deze wet beperkt tot personen zonder enige arbeidsmogelijkheden.

WIA
Wet **W**erk en **i**nkomen naar **a**rbeidsvermogen
Bevordert dat werknemers die gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn aan het arbeidsproces blijven deelnemen en regelt de inkomensverzekering van deze personen.

WNT
Wet **n**ormering **t**opinkomens
Deze wet begrenst de maximale bezoldiging van functionarissen in de publieke en semipublieke sector.

WSP
WerkgeversServicePunt
Het WerkgeversServicePunt Noord-Holland is voor werkgevers het aanspreekpunt als ze op zoek zijn naar personeel, meer willen weten over subsidies en regelingen op HR-gebied en/of sociaal ondernemen. Deze dienstverlening is kosteloos.

WSW
Wet **s**ociale **w**erkvoorziening
De wet biedt mogelijkheden om personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap werk onder aangepaste omstandigheden te bieden. Dit kan bij het eigen bedrijf van de sociale werkvoorziening of bij bedrijven en instellingen die aan het plaatsen van een persoon met een handicap kunnen en willen meewerken. De wet is in 2015 voor nieuwe gevallen vervangen door de Participatiewet.

Wtl
Wet **t**egemoetkomingen **l**oondomein
De Wtl heeft als doel om werknemers met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt in dienst te nemen of te houden.

WW
Werkloosheids**w**et
De wet biedt voor werknemers een verplichte verzekering tegen inkomensachteruitgang wegens werkloosheid.

WWB
Wet **w**erk en **b**ijstand
Deze wet werd door de gemeente uitgevoerd en regelt de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstand. De wet is in 2015 omgelabeld tot Participatiewet en omgevormd tot de opvolger van de WSW, de Wajong en de WWB met een geïntegreerde aanpak van de onderkant van de arbeidsmarkt.

DE BOLDER
LEER-WERKBEDRIJF